

บทที่ 3 ลูกโอดักกับแมวป่า

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ตัวละครแมวในเรื่อง “ลูกโอดักกับแมวป่า”¹ (Donguri to yamaneko: 「どんぐりと山猫」) โดยใช้ต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นของสำนักพิมพ์อิวะซะกิ (Iwasaki : 岩崎) ปี ค.ศ. 1981 หน้า 45 - 62 และฉบับแปลภาษาไทยจากหนังสือ เรื่องสั้นญี่ปุ่น 6: รวมวรรณกรรมเยาวชนของ มิยะซะวะ เค็นจิ จัดพิมพ์โดยสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2543

เรื่อง “ลูกโอดักกับแมวป่า” (Donguri to yamaneko : 「どんぐりと山猫」)

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ลูกโอดักกับแมวป่า” เป็นหนึ่งในผลงานชิ้นเอกของมิยะซะวะ เค็นจิได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1924 เป็นผลงานที่อยู่ในตอนต้นของหนังสือ รวมวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “กัศตาการบ้านแมวป่า”² (Chuumon no ooi ryoriten : 『注文の多い料理店』) ซึ่งเป็นหนังสือรวบรวมวรรณกรรมเยาวชนเพียงฉบับเดียวที่มิยะซะวะตีพิมพ์ด้วยตนเองในขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ ผลงานเรื่องนี้มีวันเดือนปีที่เขียนระบุไว้ว่าเป็นวันที่ 19 กันยายน ปี ค.ศ.1921 มิยะซะวะเขียนวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์ในขณะที่มีอายุ 25 ปี ซึ่งเขียนเสร็จก่อนที่เขาจะมาเป็นครูที่โรงเรียนเกษตรกรรมสะนะมะกิ³ (Hanamaki nougakkou : 花巻農学校) เป็นเวลากว่า 2 เดือนกับอีก 20 วัน⁴

เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ตัวละครแมวในเรื่อง จึงจะขอกล่าวถึงเรื่องย่อ ตัวละครที่สำคัญ และฉากในเรื่องตามลำดับ ก่อนที่จะเข้าสู่การวิเคราะห์ตัวละครแมวต่อไป

¹ เป็นชื่อเรื่องตามฉบับแปลภาษาไทยโดยฉันทา พิมพ์ทอง ในหนังสือ “เรื่องสั้นญี่ปุ่น 6: รวมวรรณกรรมเยาวชนของมิยะซะวะ เค็นจิ” สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2543

² เป็นชื่อเรื่องตามฉบับแปลภาษาไทยโดยฉันทา พิมพ์ทอง ในหนังสือ “เรื่องสั้นญี่ปุ่น 6: รวมวรรณกรรมเยาวชนของมิยะซะวะ เค็นจิ” สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2543

³ โรงเรียนเกษตรกรรมสะนะมะกิเดิมชื่อโรงเรียนเกษตรกรรมอิเะนะกิ ก่อตั้งเมื่อปีเมจิที่ 39 อยู่ในเขตอิเะนะกิ จังหวัดอิวะเตะ ในปี ทะอิโงที่ 12 กลายเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดอิวะเตะและเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเกษตรกรรมสะนะมะกิ

⁴ 堀尾青史、「解説=なにが正しく、大切なのか」、『どんぐりと山ねこ』、(東京：フォア文庫 岩崎書店、1995年11月10日)、p. 183.

1. เรื่องย่อ

อิชิโรได้รับไปรษณียบัตรเชิญให้มาช่วยตัดสินคดีจากแมวป่า เขาจึงรีบเดินทางเข้าป่าลึกในวันรุ่งขึ้น ในระหว่างทางเขาพบกับลูกเกลาดัด น้ำตกเป่าขลุ่ย เห็ดเล่นดนตรี และกระรอก เขาจึงถามว่าเห็นแมวป่าผ่านมาทางนี้หรือไม่ และก็ได้ความว่าแมวป่าผ่านมาทางนี้จริง แต่ละคนต่างก็อธิบายว่าแมวป่ามุ่งหน้าไปในทิศทางที่ต่างกัน ในที่สุดอิชิโรก็เดินทางมาถึงทุ่งหญ้าสีทอง และกลางทุ่งหญ้านั้นมีคนขับรถม้าของแมวป่ายืนอยู่ คนขับรถม้าถามอิชิโรว่าคิดอย่างไรกับไปรษณียบัตรที่เขาเป็นผู้เขียนส่งไป อิชิโรแกล้งชมว่าลายมือสวย ทำให้คนขับรถม้าดีใจมาก และเมื่อแมวป่าปรากฏตัว คนขับรถม้ารีบทำความเคารพ แมวป่าทักทายอิชิโรพร้อมเสนอนูหรีให้สูบ แต่อิชิโรปฏิเสธ ในขณะที่คนขับรถอยากได้นูหรีมากแต่ต้องอดกลั้นไว้ หลังจากพวกลูกโอ๊กสีทองใส่กางเกงสีแดงเดินทางถึง แมวป่าจึงบอกอิชิโรว่าการพิจารณาคดีเกี่ยวกับลูกโอ๊กว่าใครดีที่สุดในนั้นได้ใช้เวลาสามวันแล้วแต่ไม่สามารถตัดสินได้ จึงขอความเห็นจากอิชิโร ในขณะที่เริ่มมีการพิจารณาคดีตัดสินคดี ลูกโอ๊กต่างแย่งกันพูดและเสนอว่าตัวเองดีที่สุดเพราะรูปร่างกลม เพราะหัวแหลม และเพราะตัวสูง ทำให้เกิดเสียงดังและความไม่สงบ แมวป่าต้องบอกให้เงียบถึง 3 ครั้ง และขอให้อิชิโรคิดวิธีตัดสิน ในที่สุดอิชิโรจึงบอกว่า “ใครบ๊องที่สุด ทำอะไรก็ผิดพลาดไม่เป็นผู้ใหญ่ด้วย นั่นแหละดีที่สุด” เพราะเขาเคยได้ยินเรื่องแบบนี้มาเมื่อตอนไปฟังเทศน์ แมวป่าเห็นด้วยกับความคิดเห็นนั้นและตัดสินคดีไปตามความคิดเห็นของอิชิโร ทำให้ลูกโอ๊กที่กำลังอะอะโวยวายนั้นต่างหยุดชะงักงัน คดีนี้จึงยุติลงได้ แมวป่าขอบคุณและขอให้อิชิโรให้มาช่วยพิจารณาคดีอีกในครั้งหน้าหากต้องการความเห็นจากเขาอีก โดยจะส่งไปรษณียบัตรไปเชิญ อิชิโรตอบตกลง แต่เมื่อแมวป่าบอกว่าจะเขียนข้อความว่า “มีงานต้องทำด่วน กรุณามาปรากฏตัวในศาลฟรังนี้” อิชิโรรู้สึกว้าวิงคุแปลกๆ จึงให้คัดส่วนนั้นออกไป แมวป่าพูดไม่ออกและมีท่าที่ราวกับเสียใจอยู่สักพัก แล้วจึงให้อิชิโรเลือกของตอบแทนความมีน้ำใจระหว่างลูกโอ๊กทองคำกับหัวปลาแซลมอนเค็ม อิชิโรเลือกลูกโอ๊กทองคำ แมวป่ามีท่าทางดีใจที่อิชิโรไม่เลือกหัวปลาแซลมอนเค็ม และให้คนขับรถม้าตัดลูกโอ๊กสีทองให้อิชิโรหนึ่งถัง แมวป่าเสนอตัวที่จะไปส่งอิชิโรถึงบ้าน โดยให้อิชิโรนั่งบนรถม้าไปด้วยกันกับแมวป่า รถม้าของแมวป่าเป็นรถม้าที่ทำด้วยเหล็กคอกใหญ่สีขาวเทียมด้วยม้ารูปร่างประหลาดสีเทาๆ ระหว่างทางกลับบ้านสีทองของลูกโอ๊กค่อยๆ ลดประกายความระยับระยับลง เมื่อมาถึงหน้าบ้านของอิชิโรและรถม้าจอดลง ทั้งแมวป่า รถม้าคอกเหล็ก และคนขับรถม้า ต่างอันตรธานหายวับไปพร้อมกัน ลูกโอ๊กทองคำกลับกลายเป็นลูกโอ๊กธรรมดาที่เป็นสีน้ำตาล และตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาอิชิโรก็ไม่ได้รับไปรษณียบัตรจากแมวป่าอีกเลย อิชิโรคิดว่าเป็นเพราะอิชิโรไม่ยอมให้แมวป่าเขียนในไปรษณียบัตรว่า “กรุณามาปรากฏตัว...” ตามที่แมวป่าบอก แมวป่าจึงไม่ส่งไปรษณียบัตรเชิญมาอีก

2. ตัวละครสำคัญ

อิชิโร (Ichirou: 一郎)

อิชิโรเป็นเด็กผู้ชายที่อาศัยอยู่ในบ้านที่รายน้อมไปด้วยภูเขาและอยู่ใกล้ลำธาร ผู้เขียนไม่ได้ระบุอายุที่ชัดเจนของอิชิโรไว้ แต่เมื่อดูจากเนื้อเรื่องอิชิโรน่าจะมีอายุประมาณสิบกว่าขวบและเป็นนักเรียนเนื่องจากมีกระเป๋านักเรียน อีกทั้งผู้เขียนก็ไม่ได้บอกว่า อิชิโรอาศัยอยู่กับใครบ้าง เรียนชั้นปีอะไร โรงเรียนอยู่ที่ไหน มีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติหรือความลักษณะพิเศษอย่างไร และทำไมจึงได้รับเลือกจากแมวป่าให้มาออกความคิดเห็นในการพิจารณาคดีในศาล ในเรื่องไม่ได้กล่าวถึงว่าอิชิโรรู้จักกับแมวป่าตั้งแต่เมื่อไหร่และได้รับความไว้วางใจจากแมวป่ามากเพียงใด แต่สุดท้ายแล้วการที่แมวป่าเลือกที่จะเชิญอิชิโรมายังศาลนั้นเป็นการเลือกที่ถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากอิชิโรสามารถทำให้การตัดสินคดีเป็นไปได้อย่างรวดเร็วภายในหนึ่งนาทีครึ่ง ทำให้ทราบว่าตัวละครตัวนี้มีไหวพริบและความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และยังทำให้ทราบอีกว่าอิชิโรเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและมีความเลื่อมใสถึงขั้นไปฟังธรรมเทศนาที่วัดจากเหตุผลที่อิชิโรบอกแมวป่าตอนที่เขาช่วยออกความคิดเห็นในการตัดสินคดีว่าเขาเคยได้ยินเรื่องแบบนี้มาตอนไปฟังเทศน์ เมื่อการตัดสินคดีสิ้นสุดลงแล้ว แมวป่าเสนอว่าจะส่งไปรษณียบัตรไปหาอิชิโรอีกหากมีคดีให้ช่วยพิจารณาตัดสินอีกในครั้งต่อไปและให้อิชิโรเลือกของตอบแทนระหว่างลูกโอ๊กทองคำกับหัวปลาแซลมอนเค็ม อิชิโรเลือกลูกโอ๊กทองคำ แต่เมื่อกลับถึงบ้านลูกโอ๊กทองคำเหล่านั้นก็กลับกลายเป็นลูกโอ๊กธรรมดาสีน้ำตาลและเขาก็ไม่ได้รับไปรษณียบัตรจากแมวป่าอีกเลย

แมวป่า (Yamaneko: 山猫)

ตัวละครแมวป่าอาศัยอยู่ในโลกลับของมิยะสะวะ เค็นจิที่เขาเป็นผู้สร้างขึ้นในงานวรรณกรรมเกือบทุกเรื่องของเขา โลกลับหมายถึงโลกที่ไม่มีอยู่ในความเป็นจริง และสรรพสัตว์ที่อยู่ในโลกลับนั้นสามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ การเข้าไปสู่โลกลับของตัวละครมักจะมีเหตุการณ์บางอย่าง ที่ทำให้ผู้ที่อยู่ในโลกลับต้องการติดต่อสื่อสารกับมนุษย์และเชื่อเชิญให้มนุษย์ได้ไปพบกับพวกเขาไม่ว่าจะสมัครใจหรือไม่ก็ตาม ในเรื่องนี้แมวป่าจากโลกลับเชิญอิชิโรให้มายังโลกของเขาซึ่งอยู่ในป่าลึกด้วยการส่งไปรษณียบัตรไปเชิญและอิชิโรก็มาหาแมวป่าด้วยความสมัครใจ

แมวป่าเป็นผู้พิพากษา มีสิทธิอำนาจในการตั้งศาลพิพากษา มีคนขับรถม้าเป็นผู้รับใช้และเป็นที่เคารพยำเกรงของคนขับรถม้า แสดงให้เห็นว่าแมวป่ามีอำนาจและสถานะสูง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผดุงความยุติธรรมและมีอำนาจในการตัดสินถูกผิด แมวป่าไม่มีที่มาที่ไปอย่างชัดเจนแฝงไปด้วยความลึกลับ และมีอำนาจวิเศษเหมือนมีเวทมนตร์สามารถเนรมิตสิ่งต่างๆ ได้ เช่น การหายวับไปของแมวป่า รถม้ารูปคอกเห็ดและคนขับรถม้าในตอนท้ายเรื่องพร้อมกับสีทองของลูกโอ๊กที่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลธรรมดา

แมวป่ามีความลำบากใจในการพิจารณาคติของลูกโอ๊กและไม่สามารถตัดสินใจได้ เขาจึงเชิญให้บุคคลภายนอกเข้ามาช่วยออกความคิดเห็นในศาล แต่ในเนื้อเรื่องไม่ได้บอกว่าเหตุใดจึงเลือกที่จะเชิญอิชิโร และเหตุใดของคอบแทนที่แมวป่าให้อิชิโรเลือกจึงเป็นหัวปลาแหลมอนเค็มกับลูกโอ๊กทองคำ อาจจะเป็นเพราะแมวป่าต้องการทดลองใจของอิชิโรว่าเขาต้องการเลือกอะไรเป็นของคอบแทนเพื่อจะรู้ว่าอิชิโรเป็นคนอย่างไร

คนขับรถม้า (Bashabettou : 馬車別当)

คนขับรถม้ามีหน้าที่ขับรถม้ารูปดอกเห็ดให้แมวป่า มีรูปร่างประหลาด ตัวเตี้ย ขาโก่ง เหมือนขาแพะ ตาข้างหนึ่งบอดขุนขาว ปลายเท้าเหมือนทัพพีตักข้าว ใส่เสื้อแจ็กเก็ตและเสื้อคลุมสำหรับคนงาน คนขับรถม้าเป็นผู้เขียนไปรษณียบัตรแทนแมวป่าส่งไปให้แก่อิชิโรด้วยลายมือที่แย่มาก และทำหมึกหยดเลอะเทอะ แต่เขาก็อยากจะได้ยินคำชมที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงเรื่องลายมือจากอิชิโรว่าเขียนเก่งมากกว่าที่จะยอมรับฟังความเป็นจริงว่าตัวหนังสือแย่มาก

คนขับรถม้ามีความเคารพยำเกรงต่อแมวป่ามาก และนับถือแมวป่าโดยเรียกแมวป่าว่า “ท่านแมวป่า” และก้มศีรษะคำนับอย่างสุภาพเพื่อทำความเคารพแมวป่าตอนที่แมวป่าปรากฏตัว คนขับรถม้าไม่เพียงแต่จะมีหน้าที่ขับรถม้าให้แมวป่าเท่านั้น เขายังทำตามคำสั่งอื่นๆ ของแมวป่า เปรียบเสมือนเป็นผู้ติดตามรับใช้แมวป่า ด้วยลักษณะการแต่งกายที่สวมแจ็กเก็ตและเสื้อคลุมสำหรับคนงานบ่งบอกว่าเขามีสถานะเป็นผู้รับใช้ ซึ่งหมายถึงสถานภาพที่ค่อนข้างต่ำด้อย ประกอบกับตัวหนังสือที่เขาเขียนในไปรษณียบัตรก็แย่มาก แสดงว่าเขาได้รับการศึกษาอบรมมาน้อย ถึงแม้จะเขียนหนังสือได้แต่ก็เขียนได้ไม่ดีเลย อีกทั้งยังทำหมึกเลอะเทอะซึ่งหมายถึงการไม่รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและขาดความเอาใจใส่ต่อความรู้สึกของผู้รับ

อย่างไรก็ตาม คนขับรถม้าก็ยังได้รับการอบรมมารยาทมาบ้างในการให้ความสำคัญในการแสดงความเคารพยำเกรงต่อเจ้านาย การระงับความต้องการของตนเองในขณะที่อยู่ต่อหน้าเจ้านาย และแขกของเจ้านาย เช่น ตอนที่ต้องสะกดกลั้นความอยากนุหรี่ของตนเอาไว้จนน้ำตาาร่วง และยืนระวังตรงคอยรับคำสั่งจากแมวป่าอยู่ตลอดเวลาที่แมวป่าสนทนากับอิชิโร การทำตามคำสั่งของเจ้านายด้วยความเคารพปราศจากข้อโต้แย้ง การปฏิบัติตามหน้าที่ที่เจ้านายสั่งอย่างกระตือรือร้น เช่น ตอนที่แมวป่าให้คนขับรถม้าตัดหญ้าเพื่อเป็นพื้นที่ให้ลูกโอ๊กมารวมตัวกัน คนขับรถม้าก็รีบถูกลูกกลนเอาเศษขี้วันใหญ่มาเกี่ยวหญ้าอย่างรวดเร็ว เอาเส้มาหวดข่มขู่พวกลูกโอ๊กเพื่อช่วยให้เกิดความสงบ เพื่อที่แมวป่าจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในศาลโดยไม่เกิดความวุ่นวาย และขับรถม้าไปส่งอิชิโรถึงบ้านตามคำสั่งของแมวป่า เป็นต้น

ตัวละครคนขับรถม้าไม่มีที่ไปที่ไปอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับแมวป่า และด้วยรูปร่างอันแปลกประหลาดทำให้ไม่สามารถตัดสินใจว่าเขาเป็นมนุษย์หรือไม่ คนขับรถอาจเป็นผู้ที่มาจากโลกลับเช่นเดียวกับแมวป่า หรือเป็นมนุษย์ที่แมวป่าพามาจาก โลกมนุษย์และจ้างให้เป็นคนขับรถม้า

เพื่อเป็นการลงโทษที่เขาอาจจะเคยทำผิดไว้ในโลกมนุษย์ก็ได้ จึงต้องกลายมาเป็นผู้รับใช้ของแมวป่าเพื่อชดใช้ความผิด หรืออาจจะมารับใช้แมวป่าด้วยความสมัครใจเพราะเห็นว่าแมวป่าเป็นผู้พิพากษาที่มีอำนาจและน่าเคารพนับถือ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม คนขับรถม้าก็เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาของแมวป่า อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้แมวป่าคู่มิบาร์มีมากยิ่งขึ้น การแสดงออกถึงความเคารพยำเกรงของคนขับรถม้าที่มีต่อแมวป่ายิ่งแสดงให้เห็นถึงการเป็นบุคคลสำคัญและควมมีอำนาจอย่างมากของแมวป่า

ลูกโอ๊ก (Donguri :どんぐり)

ลูกโอ๊กมีลักษณะเป็นเม็ดกลมๆ มีสีทองประกายแวววับ ไล่ทางเงสีแดง ลูกโอ๊กมาขังศาลของแมวป่าเพื่อให้แมวป่าตัดสินว่าใครดีที่สุดในบรรดาลูกโอ๊กด้วยกันเอง ถึงแม้จะเป็นลูกโอ๊กเหมือนกันก็มีรูปร่างลักษณะที่แตกต่างกัน ได้แก่ พวกลูกโอ๊กหัวแหลม พวกลูกโอ๊กตัวใหญ่ พวกลูกโอ๊กตัวสูง พวกลูกโอ๊กที่คั่นแกว โดยแต่ละพวกต่างอ้างเหตุผลว่าตนมีดีตามรูปร่างลักษณะเด่นของตนและให้เอาเกณฑ์ดังกล่าวนั้นมาใช้ในการตัดสิน ต่างฝ่ายต่างไม่มีใครยอมกันและสงสัยถึงกันอื้ออึง และด้วยจำนวนของลูกโอ๊กที่มาปรากฏตัวในศาลมีมากกว่าสามร้อย ทำให้การตัดสินเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากลูกโอ๊กไม่อยู่ในความสงบและไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ต่างสงสัยแข็งแ่งกันจนแมวป่าต้องให้คนขับรถม้าช่วยการหาคัด และลูกแมวป่าตะโกนไล่เพื่อให้เกิดความสงบ

การที่ลูกโอ๊กต่างได้เถียงกันและอยู่ในความไม่สงบเช่นนี้ทำให้คดีต้องยืดเยื้อมาเป็นเวลาสามวันแล้ว และลูกโอ๊กก็ยอมเสียเวลาเพื่อมาขังศาลหลายวันเพื่อให้แมวป่าตัดสินคดีให้ได้ โดยไม่คิดว่าหากรักษาความสงบและยอมรับในข้อดีข้อเสียของกันและกัน โดยไม่จำเป็นต้องตัดสินว่าใครดีไปกว่าใครก็จะทำให้ไม่ต้องมาศาลซ้ำแล้วซ้ำอีกและตัดสินไม่ได้เสียที ผู้เขียนไม่ได้บอกกว่าเหตุใดพวกลูกโอ๊กจึงต้องการการตัดสินว่าใครดีที่สุด การที่ลูกโอ๊กไม่สามารถตัดสินได้เองว่าใครดีที่สุดจนต้องพึ่งศาลของแมวป่าให้เป็นผู้ตัดสินนั้น แสดงว่าลูกโอ๊กไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มิสถานะเท่าเทียมกัน นั่นก็คือพวกลูกโอ๊กด้วยกันเอง จึงต้องให้ผู้ที่มิสถานะสูงกว่าเป็นผู้ตัดสิน การขาดความสามัคคีกันในหมู่ลูกโอ๊กทำให้แตกแยกเป็นฝ่ายต่างๆ ตามรูปร่างลักษณะทางกายภาพ แต่แท้จริงแล้วต่างก็เป็นลูกโอ๊กเหมือนกัน

ในตอนท้ายเรื่องลูกโอ๊กเปลี่ยนจากสีทองกลายเป็นสีน้ำตาลธรรมดาโดยค่อยๆ ลดประกายความระยับระยับลงในระหว่างทางจากศาลของแมวป่าไปยังบ้านของอิชิโรนั้น การเปลี่ยนสีของลูกโอ๊กน่าจะคิดได้ว่า เพราะการข้ามผ่านเขตแดนระหว่างโลกสัตว์กับโลกมนุษย์ทำให้ลูกโอ๊กสีทองต้องเปลี่ยนสภาพกลายเป็นลูกโอ๊กธรรมดาสีน้ำตาลในโลกมนุษย์ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ไม่สามารถนำอะไรออกไปจากโลกสัตว์ได้โดยที่สิ่งนั้นยังคงสภาพเดิมอยู่ หรือแม้จะนำออกมาได้แต่ก็อยู่ได้ไม่นานจำต้องอันตรายหายไปในเหมือนเป็นเพียงภาพลวงตาที่ไม่มีอยู่จริง เนื่องจากตอนนี้

ได้กลับมาอยู่ในโลกมนุษย์ซึ่งเป็นโลกแห่งความเป็นจริงแล้ว และแม้เหตุการณ์ที่เคยประสบพบเห็นในโลกลับจะยังคงอยู่ในความทรงจำ และผู้ที่ประสบเหตุการณ์จะได้รับสิ่งของหรือสิ่งที่กระทบกระเทือนจิตใจ หรือได้รับการสั่งสอน ลงโทษมาอย่างไร พวกเขาจะไม่มีหลักฐานที่จะนำไปยืนยันให้ผู้อื่นซึ่งไม่เคยประสบพบเห็นโลกลับได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของสรรพสิ่งที่อยู่ในโลกลับ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้ที่อยู่ในโลกลับเท่านั้น

เกี่ยวกับการเปลี่ยนสีของลูกโอ๊กนั้น โอะซะวะ โทะชิโร (Ozawa Toshiro : 小沢俊郎) กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า ลูกโอ๊กสีทองในโลกลับนั้นเมื่อกลับเข้ามาสู่โลกแห่งความเป็นจริงก็กลับกลายเป็นลูกโอ๊กธรรมดา⁵

ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าการเปลี่ยนสีของลูกโอ๊กนั้นเป็นการบ่งบอกว่าอิชิโรได้กลับมาสู่โลกมนุษย์เหมือนเดิมแล้ว

3. ฉาก: เวลาและสถานที่

3.1 เวลา

เวลาที่เกิดขึ้นในเรื่องระบู้ว้ชัดเจนในไปรษณียบัตรว่าเป็นตอนเย็นวันเสาร์ของวันที่ 19 กันยายน แต่ไม่ได้ระบุปีไว้ แต่น่าจะอยู่ในสมัยทะอิโม่ที่ 10 หรือ ค.ศ. 1921 เพราะผู้เขียนไม่ได้เล่าเรื่องย้อนยุคหรือเขียนเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันในสมัยของผู้เขียน เมื่อดูจากประวัติของมิยะซะวะ เค็นจิ จะพบว่าเขาเริ่มเขียนเรื่องนี้ในเดือนกันยายนปี 1921 ดังนั้นมิยะซะวะอาจจะตั้งใจให้เป็นเวลาของในเรื่องตรงกับเวลาปัจจุบันที่เขาเขียน บรรยากาศของเรื่องน่าจะเป็นช่วงต้นฤดูใบไม้ร่วง เพราะพืชพันธุ์และสัตว์บางชนิดที่ปรากฏในเรื่องบ่งบอกได้ว่าจะมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในฤดูใบไม้ร่วงเท่านั้น เช่น มีลูกเกาลัดร่วงลงพื้นดิน มีเห็ดดอกดอกเป็นจำนวนมาก มีต้นวอลนัตที่ออกผลให้เป็นอาหารแก่กระรอก มีปลาแซลมอนที่นำมาอย่างเกลือบริโภคนได้ เป็นต้น

3.2 สถานที่

3.2.1 บ้านอิชิโร

บ้านอิชิโรเป็นสถานที่ที่อิชิโรได้รับไปรษณียบัตรจากแมวป่า และเป็นสถานที่ที่ลูกโอ๊กสีทองกลายเป็นลูกโอ๊กสีน้ำตาลธรรมดา บ้านอิชิโรล้อมรอบไปด้วยภูเขา และอยู่ไม่ไกลจากถนนสายเล็กๆ เลียบลำธาร

⁵ 小沢俊郎、「どんぐりと山猫」なぜ一郎はどんぐりを貰ったのだろう、『宮澤賢治研究叢書⑥「注文の多い料理店」研究Ⅱ』、(東京:東洋印刷株式会社、1985年9月30日)、p. 28.

3.2.2 ในป่าโลกกลับ

ป่าโลกกลับเป็นสถานที่ที่อิชิโรเดินผ่านระหว่างทางที่จะไปพบกับแมวป่า ซึ่งมีทั้งลูกเกลาดัด น้ำตกเป่าขลุ่ย เห็ด กระรอก ต้นวอลนัตที่อยู่ตามทิศต่างๆ และอิชิโรได้ไปถามหาแมวป่าจากพวกเขา

3.2.3 ทุ่งหญ้าสีทอง

ทุ่งหญ้าสีทองที่ล้อมรอบไปด้วยป่าจันทน์เทศเป็นสถานที่ที่แมวป่าใช้เป็นศาลพิพากษาคดี ลูกโอ๊ก และเป็นสถานที่ที่อิชิโรได้พบกับคนขับรถม้า แมวป่า และลูกโอ๊ก

4. การวิเคราะห์ตัวละครแมว

ในเรื่อง “ลูกโอ๊กกับแมวป่า” ตัวละครแมวป่านับว่าเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในเรื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครแมวป่าในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 พฤติกรรมของตัวละครแมว

4.2 ลักษณะนิสัยของตัวละครแมว

4.3 ลักษณะภายนอกและการแต่งกายของตัวละครแมว

4.1 พฤติกรรมของตัวละครแมว

แมวป่าในเรื่อง “ลูกโอ๊กกับแมวป่า” มีพฤติกรรมที่น่าสนใจ สามารถแบ่งออกได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1.1 การเป็นผู้พิจารณาและพิพากษาคดี

4.1.2 การมีพฤติกรรมที่น่าขำเกรงและให้เกียรติผู้อื่น

4.1.3 การมีอำนาจที่แฝงด้วยความลึกกลับของแมวป่า

4.1.1 การเป็นผู้พิจารณาและพิพากษาคดี

ตัวละครแมวป่าในเรื่องนี้มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้พิพากษา แมวป่าได้จัดให้มีศาลเพื่อพิจารณาคดีขึ้นในป่า แต่เมื่อเกิดคดีของลูกโอ๊กขึ้นและยังไม่สามารถพิพากษาคดีได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว แมวป่าจึงส่งไปรษณียบัตรเชิญให้อิชิโรมายังศาลเพื่อให้อิชิโรช่วยออกความคิดเห็น

แมวป่าต้องการจะให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในการพิจารณาและพิพากษาคดีของพวกเขา ลูกโอ๊กที่ถกเถียงกันอยู่ว่าใครดีที่สุด แมวป่าจึงตั้งศาลขึ้นเพื่อพิจารณาคดีนี้ที่ทุ่งหญ้าแห่งหนึ่งซึ่งล้อมรอบไปด้วยป่าจันทน์เทศ แต่เนื่องจากคดีนี้มีความยากลำบากในการพิจารณาคดีให้พวกเขา ลูกโอ๊กได้อย่างยุติธรรมถูกต้องและเหมาะสม แมวป่าไม่สามารถพิจารณาคดีและตัดสินให้เสร็จสิ้นภายในวันเดียว ต้องใช้เวลาในการพิจารณาคดีนี้ถึงสามวัน และเมื่อแมวป่ารู้ว่าการตัดสินคดีนั้นตนเองไม่

สามารถทำให้ยุติลงได้โดยเร็วเพียงลำพัง แมวป่าต้องการใครสักคนมาช่วยในการตัดสินคดี จึงให้
คนขับรถม้าเขียนไปรษณียบัตรไปเชิญอิชิโรให้มาช่วยออกความคิดเห็นในการตัดสินคดีของพวกเขา
ลูกไอ้ก

ไปรษณียบัตรที่แมวป่าส่งไปเชิญอิชิโรให้มายังศาล มีข้อความดังนี้

かねた一郎さま 九月十九日
あなたは、ごきげんよろしいほど、けっこうです。
あした、めんどうなさいばんしますから、おいで
んなさい。とびどぐももたないてください。
山ねこ 拝⁶

19 กันยายน

เรียน คุณอิชิโร กระเนาะตะ

ผมดีใจที่ได้ยินว่าคุณสบายดี พรุ่งนี้จะมีการไต่สวนคดีผู้ขากในศาล ช่วยมาหน่อยสิครับ กรุณาอย่านำ
ปีนมานะครับ

ด้วยความเคารพ

แมวป่า

เมื่ออิชิโรเดินทางมาพบแมวป่าตามคำเชิญ บทสนทนาของแมวป่าและอิชิโรตอนที่พบกัน
ครั้งแรกนอกจากจะทำให้ทราบถึงเหตุผลที่แมวป่าเชิญอิชิโรมาที่ศาลแล้ว ยังทำให้ทราบว่าแมวป่า
ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาในป่าแห่งนี้มาเป็นเวลานานแล้ว อย่างน้อยก็เป็นระยะเวลาานนับปี และ
ทุกปีศาลของแมวป่าก็ต้องเผชิญกับความยากลำบากในการตัดสินพิจารณาคดีบางคดีที่ผู้ขาก
โดยเฉพาะคดีที่มีความคล้ายคลึงกับคดีของพวกเขาลูกไอ้ก

「こんにちは、よくいらっしゃいました。じつはあとといから、めんど
うなあらそいがおこって、ちょっと裁判にこまりましたので、あなたのお
かんがえを、うかがいたいとおもいましたのです。まあ、ゆっくり、おやすみく
ださい。じき、どんぐりどもがまいりましょう。どうもまい年、この裁判で
くるしみます。」⁷

⁶ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷
発行一九八十年二月二十日)、p. 46.

⁷ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷
発行一九八十年二月二十日)、p. 53-54.

“สวัสดิ์ครับ เชิญครับ เรื่องของเรื่องก็คือว่าเกิดการทะเลาะวิวาทนำรำคาญตั้งแต่เมื่อวานขึ้นนี้ การไต่สวนคดีในศาลเป็นไปด้วยความยากลำบาก ก็เลยอยากจะขอความเห็นจากคุณนะครับ เอาละ เชิญพักผ่อนตามสบายนะ เดี่ยวพวกลูกโอดก็จะมากันแล้ว ศาลที่นี่ต้องลำบากยากเย็นเพราะคดีทำนองนี้ทุกปี”

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าคดีทะเลาะวิวาทของลูกโอดนั้นเป็นคดีที่ก่อให้เกิดความน่ารำคาญและการไต่สวนก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก แต่เมวป่าก็รับตัดสินพิพากษาคดีทำนองนี้ทุกปีโดยไม่เห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระและน่ารำคาญ เพราะหากเมวป่าคิดว่าไม่ควรตัดสินพิพากษาคดีไร้สาระเช่นนี้อีก เมวป่าก็คงจะไม่รับตัดสินพิพากษาคดีทำนองนี้ทุกปีและยังไปขอความคิดเห็นจากผู้อื่นอีกด้วยเพื่อให้การตัดสินคดีเป็นไปอย่างยุติธรรมที่สุด แสดงให้เห็นว่าเมวป่ามีเจตนาและความตั้งใจที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมขึ้นเพื่อให้เกิดความสงบสุขและสามัคคีกันในหมู่ลูกโอด เมวป่าจึงมีความพยายามอย่างมากในการยุติคดีแม้จะเป็นคดีที่ไม่ร้ายแรงนักแต่เมวป่าก็มีได้เพิกเฉยหรือปล่อยให้คดีนั้นคาราคาซังต่อไปโดยไม่มีข้อยุติ

เมื่อเมวป่าเชิญให้อิชิโรมาช่วยตัดสินคดีที่คาราคาซังมาหลายวันเช่นนี้ การช่วยเหลือทำให้เมวป่าตัดสินคดีได้อย่างรวดเร็วเพียงแค่วันหนึ่งนาทีครึ่ง โดยคำตัดสินคดีมีดังนี้

一郎はわらってこたえました。

「そんなら、こういいわたしたらいいでしょう。このなかでいちぼんばかで、めちやくちやくで、まるでなっていないようなのが、いちぼんえらいとね。ぼくお説教できいたんです。」⁸

อิชิโรยิ้ม ตอบว่า

“ฉันก็บอกไปยังจิจิ ใครบ๊องที่สุด ทำอะไรก็ผิดพลาดแถมไม่เป็นผู้ใหญ่ด้วย นั่นแหละคดีที่สุด ผมเคยได้ยินเรื่องนี้ตอนฟังเทศน์”

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า การที่เมวป่าเลือกที่จะเชิญอิชิโรมาออกความคิดเห็นในศาลก็อาจเป็นเพราะเมวป่าเห็นว่าอิชิโรเป็นคนดีมีศีลธรรมและเป็นผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงมีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ จึงเชิญให้มาร่วมออกความคิดเห็นในศาลที่เคร่งครัดในการรักษาความยุติธรรมของเมวป่า

อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายของเรื่องที่เมวป่าให้อิชิโรเลือกของตอบแทน อิชิโรเลือกลูกโอดทองคำซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาของอิชิโรซึ่งย่อมจะมีความโลภอยากได้ในสิ่งมีค่าหรือของสวยงามมากกว่าของกินซึ่งเป็นปัจจัยสี่ที่ใช้เพื่อดำรงชีพอย่างพอเพียงไปในแต่ละวัน อย่างเช่น หัวปลาแซลมอนเค็ม ที่แม้จะมีรสชาติอร่อยแต่เก็บไว้กินได้เพียงไม่กี่มื้อและหมดไป

⁸ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八〇年二月二十日)、p. 46.

อย่างรวดเร็ว มนุษย์โดยทั่วไปแล้วแน่นอนว่าจะต้องเลือกลูกโอ๊กทองคำเพื่อตอบสนองความอยากได้ออยากมีของตน ในขณะที่แมวป่ากลับคือจิตใจที่อิชิโรไม่เลือกหัวปลาเซลมอนเค็ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแมวป่ารู้สึกเสียสละหากต้องเสียหัวปลาเซลมอนเค็มให้แก่อิชิโร และหัวปลาเซลมอนเค็มก็น่าจะเป็นของโปรดของแมวป่าและแมวป่าเห็นว่ามีค่าถึงขั้นยอมสละให้เป็นการตอบแทนบุญคุณที่มีส่วนช่วยในการตัดสินใจยึดเชื้อในศาล ทั้งนี้ของแต่ละอย่างมีคุณค่าต่างกันขึ้นอยู่กับสายตาของแต่ละคน เนื่องจากลูกโอ๊กทองคำไม่มีประโยชน์อะไรสำหรับแมวป่าซึ่งเป็นสัตว์ เขาจึงไม่ยึดกับลูกโอ๊กทองคำที่มนุษย์เห็นว่าเป็นของมีค่าและไม่เสียสละที่จะต้องให้อิชิโรไปในปริมาณมาก และทำให้เห็นความแตกต่างของผู้ที่มาจากโลกสัตว์กับผู้ที่มาจากโลกมนุษย์ แม้ผู้ที่มาจากโลกมนุษย์จะเป็นคนดีและศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพียงใดแต่ราบใดที่ยังไม่ใช่พระอรหันต์แล้วก็ไม่อาจหลุดพ้นกิเลสไปได้ โดยเฉพาะความโลภที่มีอยู่ในใจของปุถุชนธรรมดาทุกคน รวมถึงตัวละครที่เป็นคนดีอย่างอิชิโรที่ไม่อาจมองข้ามความบกพร่องนี้ไปได้ จึงน่าจะคิดได้ว่า เนื่องจากแมวป่ามาจากโลกสัตว์ซึ่งมีมาตรฐานในการตัดสินใจค่อนข้างสูง ดังนั้น แม้อิชิโรจะเป็นคนดีในระดับหนึ่งและผ่านเกณฑ์มาตรฐานของแมวป่าแล้ว แต่ความโลภของอิชิโรที่แสดงออกมาในตอนท้ายเรื่องทำให้แมวป่าคิดว่าอิชิโรยังไม่ดีพอที่จะเชิญให้มายังศาลในครั้งต่อไปได้ และแถมท้ายด้วยการสั่งสอนให้ระงับความโลภด้วยการทำให้ลูกโอ๊กทองคำที่อิชิโรได้รับมากลายเป็นสีน้ำตาลธรรมดา

เกี่ยวกับเรื่องนี้มันดะ ทซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 寓田務) กล่าวไว้ว่า โดยสรุปแล้วนั้น ผู้ที่ถูกลงโทษไม่ใช่พวกลูกโอ๊ก แต่คงเป็นฝ่ายอิชิโรที่ถูกแมวป่าลงโทษ เป็นการเน้นย้ำการเสียคติในเรื่อง “ภักดีคารบ้านแมวป่า” ที่มีแมวป่ากับคนชาวเมืองหลวงปรากฏตัวออกมา ราวกับเป็นการเขียนเล่าเรื่องให้ตกลงขบขันและผสมผสานกับการเสียดสีเหน็บแนม ในวรรณกรรมเรื่องนี้ก็เช่นกัน มีการปรากฏตัวออกมาของแมวป่ากับคนชาวเมือง อีกทั้งยังมีการเขียนเล่าเรื่องให้ตกลงขบขันและมีการเสียดสีเหน็บแนม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทั้งสองเรื่องนั้นมนุษย์ถูกฝ่ายแมวป่าทำให้ต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่เรียกว่าถูกเสียดสีบ้าง ถูกสั่งสอนบ้าง คงจะเป็นการเล่าเรื่องราวที่ให้ความรู้สึกนึกคิดไปในแนวทางเดียวกัน⁹

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมันดะ ทซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 寓田務) ที่ว่าอิชิโรอาจเป็นผู้ถูกสั่งสอนจากแมวป่าเสียเอง และเป็นเหมือนการเสียดสีสังคมมนุษย์ในยุคนี้ที่เห็นคุณค่าของวัตถุมากกว่าความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพเหมือนกับอิชิโร การนำเอาสิ่งภายนอกมาเป็นเครื่องวัดในการแบ่งแยกชนชั้นเหมือนกับลูกโอ๊ก

⁹ 寓田務、「どんぐりと山猫」 「どんぐりと山猫」ノート、『一』、『宮澤賢治研究叢書⑥「注文の多い料理店」研究Ⅱ』、(東京：東洋印刷株式会社、1985年9月30日)、p. 61.

ดังนั้นไม่ว่าใครจะเป็นจำเลยในที่นี้ แมวป่าก็ยังคงทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาและพิจารณาคดีอยู่ดี เพราะแมวป่าเป็นตัวแทนของผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินความถูกต้องไม่ว่าผู้ที่ถูกลงโทษหรือสั่งสอนจะเป็นมนุษย์หรือสรรพสิ่งที่อยู่ในโลกนี้ของโลกนี้ของแมวป่าเอง

4.1.2 การมีพฤติกรรมที่น่ายำเกรงและให้เกียรติผู้อื่น

การวางตัวให้เหมาะสมจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นผู้พิพากษาคดีสูง ความยุติธรรม แมวป่าจึงจำเป็นต้องวางตัวให้ผู้อื่นเกิดความเคารพยำเกรงด้วย มิเช่นนั้นจะไม่เป็นที่ยำเกรงและไม่น่าเคารพนับถือ แมวป่าวางตัวดีทั้งในและนอกศาลเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของตนอยู่ตลอดเวลา

การวางตัวให้ผู้อื่นเคารพยำเกรงของแมวป่าในเรื่องนี้จะเห็นได้ตั้งแต่ตอนที่แมวป่าปรากฏตัวขึ้น ทำให้คนขับรถม้าต้องรีบทำความเคารพอย่างรวดเร็ว แต่ตัวแมวป่าเองก็ทักทายอิชิโรอย่างสุภาพ

そのとき、嵐がどうと吹いてきて、草はいちめん波だち、別当は、きゆうにていねいなおじぎをしました。

一郎はおかしいとおもって、ふりかえって見ますと、そこに山ねこが、黄いろな陣羽織のようなものを着て、緑いろの目をまんまるにして立っていました。やっぱり山ねこの耳は、立ってとがっているなど、一郎がおもいましたら、山ねこはぴょこっとおじぎをしました。一郎もていねいにあいさつしました。¹⁰

ในตอนนั้น ลมพัดมาซู่หนึ่ง หญ้าไหวพลิวเป็นระลอกคลื่น และคนขับรถม้าก็รีบทำความเคารพอย่างสุภาพทันที

อิชิโรรู้สึกขุ่น เมื่อหันกลับไปมอง จึงเห็นแมวป่ายืนอยู่ตรงนั่นเอง เขาใส่เสื้อสีเหลืองแบบคล้ายเสื้อคลุมกิโมโน ตามลมสีเขียว ขูแมวป่านี้ แหลมขี้ตั้งขึ้นไปจริงๆ ด้วย อิชิโรคิด แมวป่าก็หัวค้ำอย่างรวดเร็ว อิชิโรเองก็ทักทายอย่างสุภาพเช่นกัน

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าแมวป่าแม้จะเป็นที่เคารพยำเกรงของผู้อื่นแต่ก็มีมารยาทและเป็นฝ่ายก้มค้ำนับทักทายให้เกียรติผู้อื่นเช่นกัน โดยไม่ได้มีท่าทางหยิ่งโสแต่อย่างใด ทำให้ยังสมควรได้รับการเคารพนับถือมากขึ้น

เมื่อลูกโอดึกเดินทางมายังศาล แมวป่าซึ่งกำลังสูบบุหรี่อยู่ก็รีบทิ้งบุหรี่ทันที และรีบร้อนสั่งให้คนขับรถม้าจัดเตรียมสถานที่ แสดงให้เห็นว่าแมวป่าเคร่งครัดและจริงจังกับการปฏิบัติหน้าที่

¹⁰ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 53.

การสูบบุหรี่เพื่อความสุขส่วนตัวนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีเวลาว่างหรือเวลาพักจากการทำงานเท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาที่จะต้องทำหน้าที่แมวป่าก็ต้องรับโอนความพึงพอใจส่วนตัวนั้นทิ้ง และปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวม การที่คนขับรถสะกดกลิ่นความอยากบุหรี่ไว้ก็ยังทำให้ทราบว่าบุหรี่นั้นไม่ควรสูบในเวลาทำงาน เพราะคนขับรถต้องยินยอมรับคำสั่งจากแมวป่าอยู่ ดังนั้นจึงไม่สามารถสูบบุหรี่ได้ แม้จะต้องสะกดกลิ่นจนความอยากจนน้ำตาร่วงก็ตาม การที่คนขับรถสามารถสะกดกลิ่นได้ถึงขนาดนี้อาจเป็นเพราะแมวป่าเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่คนขับรถเรื่องการไม่สูบบุหรี่ในขณะที่ทำงาน ซึ่งก็คือการไม่ปล่อยตัวให้ตกอยู่ในความพึงพอใจของคนจนละเลยหน้าที่ที่ตนทำอยู่นั่นเอง ดังนั้นจึงถือว่าแมวป่าวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมและเป็นตัวอย่างที่ดีนำเอาการพนับถือ ผู้เขียนได้บรรยายเหตุการณ์ในตอนนั้นไว้ด้วย

山ねこは、ふところから、巻たばこの箱をだして、じぶんが一本くわえ、

「いかがですか。」

と一郎にだしました。一郎はびっくりして、

「いいえ。」

といいましたら、山ねこはおおようにわらって、

「ふふん、まだお若いから。」

といいながら、マッチをしゅつとすつて、わざと顔をしかめて、青いけむりをふうとはきました。山ねこの馬車別当は、気をつけの姿勢で、しゃんと立っていましたが、いかにも、たばこのほしいのをむりにこらえているらしく、なみだをぼろぼろこぼしました。

そのとき、一郎は、足もとでパチパチ塩のはぜるような、音をききました。びっくりしてかがんでみますと、草のなかに、あっちにもこっちにも、黄金いろのまるいものが、ぴかぴかひっかいているのでした。よくみると、みんなそれは赤いすぼんをはいたどんぐりで、もうその数ときたら、三百でもきかないようでした。わあわあわあわあ、みんななにかいっているのです。¹¹

แมวป่าควักกล่องบุหรี่ออกจากกระเป๋า หีบมวนหนึ่งเสียบไว้ที่ปากตัวเอง แล้วส่งให้อิชิโร พลองถามว่า

“เอาไหมครับ”

อิชิโรรู้สึกตกใจ ตอบว่า

“ไม่ละครับ”

แมวป่ายิ้มละไมท้วงใบหน้า พลองพูดว่า

¹¹ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 54-55.

“อ้อ เพราะยังเด็กอยู่นะนะ” เขาจุดไม้ขีด ทำหน้ามึน พ่นควันสีน้ำเงินออกมา คนขับรถของแมวป่าอินระวังตรง คอยรับคำสั่งอยู่ ดูเหมือนกำลังสะกดคลื่นความอยากนุหรีเอาไว้ จนน้ำตาร่วงลงมาผะๆ ตอนนั้นเอง อชิโรก็ได้ยินเสียง เบี๊ยะๆ เหมือนเกลือกระเด็นเพราะโดนความร้อนอยู่ตรงหน้า เขาตกใจก้มลงมองดู จึงเห็นว่า มีเม็ดกลมๆ สีทองส่องประกายแวววับอยู่ในกอกหญ้าทั่วไปหมด เมื่อเพ่งมองจึงเห็นว่ามันคือลูกโอ๊กใส่กางเกงสีแดง มีจำนวนมากกว่าสามร้อย กำลังส่งเสียงคังเซ็งแซ่ พูดถึงอะไรบางอย่างอยู่

“อ้อ มาแล้ว มากันขุ่บๆ เหมือนมดเลย นี้ เอ้า กดกระดิ่งเร็ว คัดหญ้าตรงนั้นที่ ตรงที่แดดส่องนะ” แมวป่าโยนนุหรีทิ้ง รีบร้อนสั่งคนขับรถ คนขับรถก็ถูกลูกกลืน คิงเคียวใหญ่ออกมาจากเอว เกี่ยวหญ้าตรงหน้าแมวป่าควับๆ พวกลูกโอ๊กต่างกระโดดออกมาจากคันทหญ้าที่อยู่รอบๆ เห็นเป็นประกายระยิบระยับ พูดกันเสียงคังเซ็งแซ่

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า แมวป่าต้องการที่จะต้อนรับอชิโรในฐานะเป็นแขกที่ได้รับเชิญด้วยการขึ้นนุหรีให้เพื่อเป็นเชื้อเชิญตามมารยาทให้ร่วมสุขด้วยเพราะตนเองก็สุข ทั้งๆ ที่รู้ว่า อชิโรยังเด็กอยู่

เกี่ยวกับเรื่องที่แมวป่าให้ความสำคัญกับอชิโรว่าคนขับรถม้าในฐานะที่อชิโรเป็นแขกนั้น อุโน เอะมิโกะ (Unou Emiko : 鵜生美子) กล่าวไว้ว่า เพราะว่าอชิโรนั้นเป็นแขกที่ได้รับเชิญจากแมวป่า เขาจึงเป็นตัวละครที่มีสถานะสูงกว่าคนขับรถม้า¹²

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับ อุโน เอะมิโกะ (Unou Emiko : 鵜生美子) ว่าแมวป่าเลือกที่จะปฏิบัติกับอชิโรแตกต่างกันไปจากคนขับรถม้า แมวป่าให้เกียรติอชิโรในฐานะที่เป็นแขก แม้แมวป่ารู้จักกับคนขับรถม้ามานานกว่าอชิโรและรู้ว่าคนขับรถม้าอยากสูบนุหรี แมวป่าก็ไม่ได้เสนอนุหรีให้แก่คนขับรถม้า อาจเป็นเพราะด้วยความเกรงใจแขกของตน และเกรงว่าจะเป็นการเสียมารยาทที่ทำเช่นนั้นต่อหน้าแขก

ในขณะที่คนขับรถม้าเกี่ยวหญ้าเพื่อเตรียมสถานที่ให้เป็นศาล แมวป่าก็รับแต่งตัวเป็นผู้พิพากษาอย่างรวดเร็วเพื่อจะได้ไม่เสียเวลาอันมีค่าของทุกฝ่าย โดยที่อชิโรไม่ทันได้สังเกตเห็นตอนที่แมวป่าเอาเสื้อคลุมสีดำมาใส่ และนั่งทำท่าเหมือนมีเรื่องสำคัญอยู่ตรงหน้าลูกโอ๊กแล้ว การรับแต่งกายของแมวป่าอย่างรวดเร็วและการนั่งในตำแหน่งอย่างเตรียมพร้อม ท้นต่อการจัดสถานที่และการมาของลูกโอ๊กแสดงให้เห็นว่าแมวป่าให้เกียรติแก่ผู้มารับการพิจารณาคดีและศาลซึ่งเป็นสถานที่สำคัญ เป็นการวางตัวที่ถูกต้องและรู้จักกาลเทศะ และการนั่งทำท่าเหมือนมีเรื่องสำคัญต่อหน้าลูกโอ๊กของแมวป่ากับการให้คนขับรถหวดแค้นเพื่อสั่งให้ลูกโอ๊กอยู่ในความสงบ เป็นการวางตัวให้ผู้ขึ้นเฝ้าเฝ้าเฝ้า เพื่อให้มีค่าน่าเชื่อถือและส่งเสริมความมีอำนาจในการเป็นผู้ผจญความยุติธรรม ผู้เขียนได้บรรยายเหตุการณ์ตอนนี้ไว้ว่า

¹² 鵜生美子、「どんぐりと山猫」どんぐり裁判にみる宗教的倫理観とは — 「どんぐりと山猫」について—、『宮澤賢治研究叢書⑥「注文の多い料理店」研究Ⅱ』、(東京：東洋印刷株式会社、1985年9月30日)、p. 49.

馬車別当が、こんどは鈴をがらんがらんがらんがらんとふりました。昔はかやの森に、がらんがらんがらんがらんとひびき黄金のどんぐりどもは、すこししずかになりました。見ると山ねこは、もういつか、黒い長いしゅすの服を着て、もったいらしく、どんぐりどものまえにすわっていました。まるで奈良のだいぶつさまにさんけいするみんなの絵のようだと一郎はおもいました。別当がこんどは、鞆むちを二、三べん、ひゅう、ぼちっと鳴らしました。¹³

คราวนี้คนขับรถคันกระดิ่งกริ่งกร้าง เสียงกริ่งกร้างดังไปทั่วป่าจันทน์เทศ ลูกโอ๊กสีทองทั้งหลายจึงเงยลงบ้างเล็กน้อย แมวป่าใส่เสื้อคลุมขาวสีด้ามตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่มีใครรู้ นั่งทำท่าเหมือนมีเรื่องสำคัญอยู่ข้างหน้าลูกโอ๊ก อิชิโรคิดว่างานคล้ายกับภาพคนที่มากราบนมัสการอยู่เบื้องหน้าพระพุทธรูปองค์ใหญ่แห่งเมืองนาราเสียจริงๆ คราวนี้คนขับรถหวิดเส้ควับๆ สองสามครั้ง

ตลอดการพิจารณาคดีในศาลแมวป่ารักษาท่าทางให้ดูน่าเคารพยำเกรงอยู่ตลอดเวลา เช่นตอนที่แมวป่าฝันทำท่าขึงขัง เพื่อให้พวกลูกโอ๊กยำเกรง การตะโกน การสั่งให้คนขับรถสะบัดเข็มขู่เป็นระยะๆ และการวางท่าก่อนที่จะตัดสินคดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

「裁判もうきょうで三日目だぞ。いいかげんになかなかおりをしたらどうだ。」

山ねこが、すこし心配そうに、それでもむりにいぼっていいますと、どんぐりどもは口に叫びました。¹⁴

“นี่เป็นวันที่สามในการพิจารณาคดีแล้วนะ ถึงเวลาตัดสินได้แล้วละ” แมวป่าพูดอย่างกังวลเล็กน้อย แต่ก็ยังฝันทำท่าขึงขัง เหล่าลูกโอ๊กต่างส่งเสียงเถียงกันอ้ออึ้ง

และเมื่อพวกลูกโอ๊กไม่ยอมฟังที่แมวป่าพูด และยังคงเถียงกันต่อไป แมวป่าจึงต้องตะโกนขึ้นด้วยเสียงอันดังเพื่อสั่งให้พวกลูกโอ๊กเงยบ คังตัวอย่างต่อไปนี้

もうみんな、がやがやがやがやいって、なにがなんだか、まるではちのすをつついたようで、わけがわからなくなりました。そこで山ねこが叫びました。

「やかましい。ここをなんところろえる。しずまれ、しずまれ。」

¹³ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 55.

¹⁴ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 55.

別当がむちをひゅうばちっとならしましたので、どんぐりどもは、
やっとしずまりました。山ねこは、ぴんとひげをひねっていました。¹⁵

ลูกไอ้กทุกเม็ดต่างพากันพูดอ้ออึ้ง ไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร เหมือนเสียงคั้งแตกร้าง
แมวป่าจึงตะโกนขึ้นว่า
“หนววกู คิดว่านี่เป็นอะไรอะ เสียบ เสียบ”
คนขับรถสะบัดแฮ้ คังควับๆ เหล่าลูกไอ้กจึงเสียบลงในที่สุด

เมื่อแมวป่าทำให้พวกลูกไอ้กขำเกรงด้วยการตะโกนด้วยเสียงอันคังและมีคนขับรถม้ามา
สะบัดแฮ้เพื่อให้แมวป่ายิ่งดูน่าขำเกรงยิ่งขึ้นแล้ว ก็ถึงช่วงที่แมวป่ากล่าวคำตัดสินโดยแมวป่าวางท่า
และเบะคอเสื่อเพื่อให้มีท่าทางที่น่าเกรงขามและดูจริงจังมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

山ねこはなるほどというふうにならずいて、それからいかにも氣どつ
て、しゅすのきものえりを開いて、黄いろの陣羽織をちょっとだして、ど
んぐりどもに申しわたしました。

「よろしい。しずかにしろ。申しわたしだ。このなかで、いちばんえ
らくなくて、ばかで、めちやくちゃで、てんでなっていないくて、あたまのつ
ぶれたようなやつが、いちばんえらいのだ。」¹⁶

แมวป่าพยักหน้าเห็นด้วย แล้วจึงทำวางท่า เบะคอเสื่อคลุมผ้าซาตินออกเผยให้เห็นเสื่อคลุมสีเหลือง
แล้วตัดสินว่า

“เอาละ เสียบได้ นี่คือคำตัดสิน ใครที่สำคัญน้อยที่สุด บ๊อง ทำอะไรไม่ถูก ไม่เป็นผู้ใหญ่ โง่ นั่นแหละดี
ที่สุด”

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแมวป่ามีความระมัดระวังในการวางตัวให้ถูกต้อง
เหมาะสมเพื่อให้ผู้อื่นเคารพยำเกรง อีกทั้งยังรู้จักกาลเทศะ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
ในขณะเดียวกันถึงแม้แมวป่าจะวางท่าซึ่งขังเอาจริงเอาจังกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนแต่เมื่ออยู่นอก
เวลาปฏิบัติงานแมวป่าได้ให้ความเป็นกันเองและมีน้ำใจไปส่งอิชิโรถึงบ้านด้วยการนั่งรถม้าไป
ด้วยกัน โดยไม่ได้ถือตัวว่าตนมีอำนาจมากจนมองข้ามความสำคัญของผู้อื่นหรือรังเกียจที่จะนั่งรถม้า
ไปด้วยกันเพราะตัวเองมีความสำคัญเหนือกว่า ดังนั้น การวางตัวเช่นนี้ของแมวป่าถือว่าเหมาะสม
แก่การได้รับความเคารพนับถือ สมควรที่จะเป็นตัวแทนผู้ผดุงความยุติธรรมอย่างแท้จริง

¹⁵ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷
発行一九八十年二月二十日)、p. 56.

¹⁶ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷
発行一九八十年二月二十日)、p. 58.

สำหรับผู้ที่มิมีสถานะสูงเช่นแมวป่านั้นการวางตัวให้เป็นที่เคารพยำเกรงควบคู่กับการให้เกียรติผู้อื่นเป็นเรื่องสำคัญ หากวางตัวให้เป็นที่เคารพยำเกรงเพียงอย่างเดียวโดยไม่ให้เกียรติผู้อื่น ก็อาจทำให้ขาดความน่าเชื่อถือและจะไม่มีใครให้ความเคารพและเกรงใจอีก การให้เกียรติผู้อื่นนั้นเป็นเรื่องที่ดีแต่ต้องคำนึงถึงสถานะของบุคคลที่จะให้เกียรตินั้นด้วยว่าสมควรหรือไม่ รวมทั้งต้องคำนึงถึงกาลเทศะอีกด้วย แมวป่าในเรื่องนี้รู้จักวางตัวให้เป็นที่เคารพยำเกรงต่อคนขับรถม้าซึ่งมีสถานะเป็นผู้รับใช้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ให้เกียรติอิชิโรซึ่งมีสถานะเป็นแขกที่ตนเป็นผู้เชิญให้มาช่วยพิจารณาคดีในศาล

4.1.3 การมีอำนาจที่แฝงด้วยความลึกลับของแมวป่า

แมวป่าดูเหมือนจะเป็นผู้มีอำนาจในโลกลับโดยเฉพาะอำนาจในการตัดสินใจและอำนาจในการลงโทษเพื่อผดุงความยุติธรรมให้เกิดขึ้นทั้งในโลกมนุษย์และโลกของแมวป่า ความลึกลับของแมวป่าที่ไม่มีที่มาที่ไปอย่างชัดเจนทำให้คุณ่ากลัวและเหมือนมีอำนาจบางอย่างที่สามารถควบคุมสิ่งต่างๆให้เป็นไปตามที่แมวป่าต้องการได้

เนื่องจากมิยะสะวะ เค็นจิมักนำเอาโลกลับมาเป็นฉากของเรื่องในงานวรรณกรรมของเขาดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกเลยที่แมวป่าซึ่งเป็นตัวละครในโลกลับจะแฝงไปด้วยความมีอำนาจที่ลึกลับและตัวละครมนุษย์ที่ได้ประสบพบเจอกับแมวป่าก็ต้องยอมรับในคุณสมบัติข้อนี้ของแมวป่าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งผู้เขียนก็มีความตั้งใจจะให้เป็นอย่างนั้น

ตัวอย่างการมีอำนาจที่แฝงด้วยความลึกลับของแมวป่าเริ่มต้นตั้งแต่ตอนต้นของเรื่องดังนี้

かねた^{いちろう}一郎^{さま} 九月十九日^{にち}
 あなたは、ごきげんよろしいほど、けっこうです。
 あした、めんどろなさいばんしますから、おいで
 んなさい。とびどぐももたないでください。
 山^{やま}ねこ 拜^{まが}17

เรียน คุณอิชิโร คะเนะตะ

ผมตั้งใจที่ได้ยินว่าคุณสบายดี พรุ่งนี้จะมีการไต่สวนคดียุ่งยากในศาล ช่วยมาหน่อยซิครับ กรุณาอย่านำ
 ปิ่นมาเนะครับ

ด้วยความเคารพ

แมวป่า

17 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 46.

ข้อความในไปรษณียบัตรที่เมวป่าส่งถึงอิชิโรที่เริ่มต้นด้วยประโยคว่า “ผมคิดที่ได้ยินว่าคุณสบายดี” โดยผู้เขียนไม่ได้บอกว่าเมวป่าได้ยินข่าวคราวของอิชิโรมาได้อย่างไร รู้ได้อย่างไรว่าสบายดี เมวป่ารู้จักอิชิโรได้อย่างไรและยังรู้จักที่อยู่ของอิชิโรอีกด้วย อีกทั้งเมวป่ารู้ได้อย่างไรว่าอิชิโรสมควรที่จะเป็นผู้ได้รับเชิญมาออกความคิดเห็นในศาลและความคิดเห็นของอิชิโรจะทำให้ตัดสินใจได้ การเลือกใครสักคนเพื่อเชิญเข้ามาในโลกลับและให้ช่วยออกความคิดเห็นในศาลจำเป็นจะต้องมีการสืบให้รู้แน่ชัดว่าคนผู้นั้นมีความพิเศษหรือคุณสมบัติบางอย่างที่สมควรจะได้รับการเชื่อเชิญ ดังนั้นเป็นไปได้ที่วาก่อนหน้าที่จะส่งไปรษณียบัตรไปเชิญอิชิโร เมวป่าได้ไปสืบมาโดยวิธีการลึกลับที่มนุษย์ไม่อาจล่วงรู้ได้ ราวกับเมวป่าจับตาความประพฤติของมนุษย์อยู่ตลอดเวลาและรอวันที่จะลงมือกระทำบางสิ่งบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการสั่งสอนลงโทษผู้ประพฤติกผิด หรือการส่งเสริมผู้ประพฤติกดี ในกรณีของอิชิโร เมวป่าเลือกเชิญอิชิโรให้มายังโลกลับเนื่องจากอิชิโรมีความประพฤติกดี เมวป่าทำให้ผู้ประพฤติกดีอยู่แล้วรู้ถึงคุณค่าของความดีของตนมากยิ่งขึ้น และมีกำลังใจในการกระทำความคิดต่อไป

เกี่ยวกับการที่อิชิโรได้รับไปรษณียบัตรจากเมวป่าและทำให้อิชิโรต้องออกตามหาเมวป่า เช่นนี้ มันตะ ทัซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 萬田務) กล่าวไว้ว่า เป็นที่เข้าใจว่า ณ เวลาที่อิชิโรได้พบกับเมวป่านั้นเป็นตอนที่เขาอยู่ในที่ที่ห่างไกลจากบ้านมาก จากตอนที่บอกว่า “ตั้งแต่เช้ามีด” นั้นทำให้ทราบว่าเป็นเวลาที่พบกับเมวป่าได้เร็วที่สุด อีกทั้ง “ต้นเกาลัด” กับ “เห็ด” ก็ตอบเหมือนกันว่า “ตั้งแต่เช้าตรู่” นอกจากนี้การที่ “เห็ด” กับ “กระรอก” ตอบว่าเมวป่าไปทางทิศใต้ แสดงถึงการบอกใบ้ว่าเมวป่าได้เดินทางลงมาจากภูเขาตามเส้นทางนั้นแน่นอน หรือจะเรียกได้ว่าเป็นการทำให้อิชิโรรู้สึกว่าเป็นการยากที่จะหาตัวพบได้ ดังนั้นไม่ควรมองข้ามว่าเป็นการเขียนบรรยายถึงลักษณะนิสัยของเมวป่าเอาไว้ในที่นี้¹⁸

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมันตะ ทัซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 萬田務) ที่กล่าวว่าเมวป่านั้นไม่สามารถหาตัวพบได้ง่ายๆ เนื่องจากเมวป่าลงมาจากภูเขาตั้งแต่เช้ามีดแต่ก็ไม่รู้แน่ชัดว่าเมวป่านั้นอยู่ที่ไหนและกำลังทำอะไรอยู่ การที่อิชิโรต้องตามหาเมวป่าเช่นนี้เป็นเพราะไปรษณียบัตรที่เมวป่าส่งมาไม่ได้ระบุสถานที่และเวลาในการพบกันที่แน่นอน จึงเป็นการยากยิ่งขึ้นที่ต้องตามหาตัวเมวป่าเช่นนี้ เพราะแม้แต่พวกสรรพสัตว์ พืชพันธุ์ รวมถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในป่าเองก็ไม่มีใครรู้แน่ชัดว่าจริงๆ แล้วเมวป่านั้นอยู่ที่ไหน และกำลังทำอะไรอยู่

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจากพฤติกรรมเช่นนี้ ทำให้เมวป่ามีความลึกลับ และสามารถล่วงรู้ถึงความเป็นมาเป็นไปของผู้อื่น ในขณะที่ผู้อื่นไม่รู้อะไรเกี่ยวกับเมวป่าอย่างชัดเจนนัก และไม่สามารถคาดเดาถึงการปรากฏตัวของเมวป่าและโอกาสในการพบกับเมวป่าได้

¹⁸ 萬田務、イーハトヴ童話集『注文の多い料理店』の世界、『宮沢賢治 自然のシグナル』、(東京：株式会社翰林書房 1994年11月5日)、p. 47-48.

นอกจากนี้ ในตอนท้ายของเรื่องแมวป่าก็ได้จากไปอย่างลึกลับ โดยที่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมถึงหายวับไปได้พร้อมๆ กับรถม้า และคนขับรถม้า รวมถึงของตอบแทนคือลูกโอ๊กสีทองที่แมวป่ามอบให้แก่จิโรก็กลับกลายเป็นสีน้ำตาลธรรมดา ผู้เขียนได้บรรยายเหตุการณ์ตอนนี้ไว้ว่า

馬車が進むにしたがって、どんぐりはだんだん光がうすくなって、まもなく馬車がとまったときは、あたりまえの茶いろのどんぐりに変っていました。そして、山ねこの黄いろな陣羽織も、別当も、きのこの馬車も、一度に見えなくなって、一郎はじぶんのうちの前に、どんぐりをいれたますを持って立っていました。¹⁹

ซึ่งรถม้าวิ่งไกลออกไป ลูกโอ๊กก็ยิ่งค่อยๆ ลดประกายระยิบระยับลง ในไม่ช้าเมื่อรถม้าจอด มันก็กลายเป็นลูกโอ๊กสีน้ำตาลธรรมดาๆ แล้วทั้งเสื้อคลุมสีเหลืองของแมวป่า คนขับรถ รถม้าดอกเห็ด ต่างก็หายวับไปพร้อมกัน ทั้งให้จิโรชินถึงถึงลูกโอ๊กอยู่หน้าบ้านของตัวเอง

จะเห็นได้ว่า การที่ผู้เขียนไม่ระบุที่มาที่ไปของแมวป่าอย่างชัดเจนและการปรากฏตัวของแมวป่าเริ่มด้วยสายลมวูบหนึ่งและจากไปด้วยการอันตรธานหายไปยิ่งเป็นการเพิ่มความลึกลับให้กับตัวละครแมวป่าทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าแมวป่ามีอำนาจเหนือตัวละครอื่น และคอยจับตาคุณความประพฤติของผู้คนในโลกมนุษย์อยู่ตลอดเวลาและรอคอยวันที่จะพิพากษาคัดสินลงโทษ ทำให้ตัวละครอื่นต้องยอมรับว่าแมวป่ามีอำนาจที่จะทำเช่นนั้น เนื่องจากรู้เห็นความเป็นไปทั้งในเรื่องดีและเรื่องไม่ดีของตัวละครอื่นๆ อยู่ตลอด จึงไม่อาจปฏิเสธการกระทำของตนเองจากผู้รู้เห็นไปได้ และในท้ายที่สุดก็จำเป็นต้องยอมรับกับสิ่งที่ตนเองได้ก่อไว้ หรืออาจจะเรียกได้ว่าถูกธรรมชาติลงโทษตามความเชื่อของคนโบราณ หรือถ้าจะพูดตามความเชื่อในศาสนาอาจจะเรียกว่ากรรมตามสนอง พระเจ้าลงโทษ ฟาดดินลงทัณฑ์ เป็นต้น แต่สำหรับในวรรณกรรมเยาวชนของมิยะซะวะ เค็นจิแล้วจะเรียกได้ว่าแมวป่าเป็นตัวแทนของผู้ตัดสินถูกผิด เปรียบเสมือนความเชื่อของคนโบราณและความเชื่อในศาสนาต่างๆ ที่ต้องการให้มีผู้รู้เห็นความเป็นไปของสรรพสิ่งทุกอย่างเป็นผู้ตัดสินถูกผิด ความเชื่อเช่นนี้ทำให้รู้ว่ามนุษย์ไม่ยอมให้เกิดความลำเอียง เช่น การยอมรับไม่ได้กับการทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วแล้วได้ดี หรือสวรรค์ลำเอียง เป็นต้น ดังนั้นแมวป่าในโลกลับของมิยะซะวะ เค็นจิมีความเท่าเทียมกันกับสิ่งต่างๆ ที่เชื่อว่าเป็นผู้ควบคุมธรรมชาติอยู่ ไม่ว่าจะเป็นพระเจ้า สวรรค์ หรือธรรมชาติที่คอยลงโทษผู้ประพฤติไม่ดี เพื่อให้เกิดความสมดุลในธรรมชาติ และความสมดุลดังกล่าวก็หมายถึงความยุติธรรมนั่นเอง

¹⁹ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 62.

4.2 ลักษณะนิสัยของตัวละครแมว

แมวป่าในเรื่องมีลักษณะนิสัยที่สำคัญ ดังนี้

4.2.1 การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4.2.2 การมีความอดทนอดกลั้น

4.2.3 การรู้จักประนีประนอม

4.2.4 การมีเหตุผล

4.2.5 การมีเจตนาดีต่อส่วนรวม

4.2.1 การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

แมวป่าในเรื่องนี้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา ดังนั้นการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับการพิจารณาไตร่ตรองและตัดสินใจอย่างยุติธรรมที่สุด นอกเหนือจากการรับฟังความคิดเห็นของโจทก์ที่มายังศาลแล้ว การขอความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้อื่นเช่นการเชิญอชิโรมาช่วยพิจารณาคดีเพื่อให้เกิดความยุติธรรมให้ได้ก็ย่อมมีความจำเป็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

「こんにちは、よくいらっしゃいました。じつはあとといから、めんどろなあらそいがおこって、ちょっと裁判にこまりましたので、あなたのお考えを、うかがいたいとおもいましたのです。まあ、ゆっくり、おやすみください。じき、どんぐりどもがまいりましょう。どうもまい年、この裁判でくるしみます。」²⁰

“สวัสดิ์ครับ เชิญครับ เรื่องของเรื่องก็คือว่าเกิดการทะเลาะวิวาทหน้าศาลตั้งแต่เมื่อวานขึ้นนี้ การไต่สวนคดีในศาลเป็นไปด้วยความยากลำบาก ก็เลยอยากจะขอความเห็นจากคุณนะครับ เอาละ เชิญพักก่อนตามสบายนะ เคี้ยวพวกลูกโอ๊กก็จะมากขึ้นแล้ว ศาลที่นี่ต้องลำบากยากเย็นเพราะคดีทำนองนี้ทุกปี”

แมวป่าเชิญอชิโรมาช่วยพิจารณาคดี และให้การต้อนรับเป็นอย่างดี แมวป่าได้อธิบายถึงเหตุผลที่เชิญอชิโรมาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเกิดการทะเลาะวิวาทกันและการไต่สวนคดีก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก แม้แมวป่าจะรับฟังความคิดเห็นของพวกลูกโอ๊กเกี่ยวกับเกณฑ์ในการตัดสินว่าใครดีที่สุดในเมื่อเห็นว่าความคิดเห็นดังกล่าวใช้ไม่ได้ ก็ไม่ได้ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวเพียงฝ่ายเดียวเพียงเพื่อให้การตัดสินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพราะอาจทำให้ขาดความยุติธรรมได้ แมวป่าจึงไปขอความคิดเห็นจากอชิโรอีก แมวป่าต้องใช้ความคิดเห็นจากหลายฝ่ายเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดความยุติธรรมมากที่สุด

²⁰ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八〇年二月二十日)、p. 53-54.

เกี่ยวกับเรื่องนี้ อันโด เคียวโกะ (Andou Kyouko : 安藤恭子) กล่าวไว้ว่า ถึงแม้ในโลกของอิชิโรมันจะแสดงให้เห็นถึงสังคมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและศีลธรรม แต่ในโลกของแมวป่านั้นหาเป็นเช่นนั้นไม่ ที่จริงแล้วการที่แมวป่ายกคำพูดของอิชิโรมาในการตัดสินคดีนั้นก็เพราะต้องการให้ระบบการปกครองอำนาจของคนแข็งแกร่งยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ²¹

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับอันโด เคียวโกะ (Andou Kyouko : 安藤恭子) เนื่องจากแมวป่าต้องการให้อิชิโรมาช่วยตัดสินคดี แต่ไม่ได้ยกคำพูดของอิชิโรมาทั้งหมด เพราะแมวป่าได้เปลี่ยนแปลงคำและใช้คำพูดของตนเองในตอนที่ถูกตัดสินคดี ดังนั้นจึงไม่เกี่ยวข้องกับการที่แมวป่าต้องการให้ตัวละครอื่นๆ คิดว่านั่นเป็นการพูดเพื่อแสดงอำนาจหรือแสดงความเป็นระบบเผด็จการของคนแต่อย่างใด ผู้วิจัยคิดว่า การที่แมวป่านำเอาคำตัดสินของอิชิโรที่เคยได้ยินมาจากตอนฟังเทศน์มาใช้ตัดสินจริงนั้น เป็นเพราะแมวป่าคิดว่าคำตัดสินของอิชิโรมีเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้ยุติคดีนี้ได้ และเป็นการแสดงให้เห็นว่าแมวป่ายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

การที่แมวป่ายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่ใช้อำนาจบาตรใหญ่และความคิดเห็นของคนเพียงฝ่ายเดียวเพื่อตัดสินคดีให้ยุติไปโดยเร็ว นั้น เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ว่าเขาจะเป็นใคร มาจากไหน หากเขาเหล่านั้นมีเหตุผลเพียงพอและมีความน่าเชื่อถือ เหมาะที่จะนำไปพิจารณาเพื่อใช้ในการตัดสินแก้ไขปัญหาแล้ว ก็ถือว่าเป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมีความยุติธรรมของแมวป่า

4.2.2 การมีความอดทนอดกลั้น

การเป็นผู้คู่ความยุติธรรมจำเป็นต้องมีความอดทนอดกลั้นเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความยุติธรรมอย่างแท้จริง หากขาดความอดทนอดกลั้นแล้วก็จะทำให้รีบร้อนตัดสิน ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินที่ผิดพลาดและขาดความยุติธรรมได้ ตัวอย่างดังต่อไปนี้แสดงให้เห็นว่าแมวป่ามีความอดทนอดกลั้นต่อความขัดแย้งของคดีที่ดำเนินมาเป็นวันที่สามแล้ว และอดทนต่อความน่ารำคาญของพวกลูกไอ้กิ้งก่าที่ไม่มีใครยอมใครและส่งเสียงอื้ออึง ผู้เขียนได้บรรยายเหตุการณ์ตอนนี้ไว้ว่า

「裁判ももう今日で三日目だぞ、いい加減になかなかおりをしたらどうだ。」山ねこが、すこし心配そうに、それでもむりに威張って言いますと、

²¹ 安藤恭子、童話の世界『どんぐりと山猫』論 — 支配される構造 —、『国文学解釈と鑑賞』特集 = 宮沢賢治の世界、(東京：平成5年9月号)、p. 89.

どんぐりどもは口々に叫びました。²²

“นี่เป็นวันที่สามในการพิจารณาคดีแล้วนะ ถึงเวลาตัดสินได้แล้วละ” แมวป่าพูดอย่างกังวลเล็กน้อย แต่ก็ยังคืนทำท่าแข็งขัง เหล่าลูกโอ๊กต่างส่งเสียงเถียงกันอ้ออึ้ง

และอีกคนหนึ่งผู้เขียนบรรยายไว้ว่า

別当がむちをひゅうぱちっとならしましたので、どんぐりどもは、やっとしずまりました。山ねこは、ぴんとひげをひねっていいました。

「裁判ももうきょうで三日目だぞ。いいかげんなかなおりましたらどうだ。」

すると、もう、どんぐりどもが、くちぐちにいいました。²³

คนขับรถสะบัดแส้เสียงดังควับๆ แมวป่าบิคหนดแล้วพูดว่า

“วันนี้เป็นวันที่สามที่พิจารณาคดีแล้วนะ ถึงเวลาตัดสินได้แล้ว”

เหล่าลูกโอ๊กต่างส่งเสียงอ้ออึ้งอีก

จากตัวอย่างเหล่านี้จะเห็นได้ว่าแมวป่าใช้เวลาถึงสามวันในการตัดสินคดีของลูกโอ๊กเพียงคดีเดียว และยังคงต้องไปเชิญอิชิโรมาช่วยตัดสินอีก แมวป่ายอมเสียเวลาดีกว่าตัดสินคดีอย่างรวดเร็วแต่ขาดความยุติธรรม ในระยะเวลาสามวันที่มีการพิจารณาคดีแมวป่ายังต้องอดทนอดกลั้นกับความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของลูกโอ๊กซึ่งต่างส่งเสียงเถียงกันอ้ออึ้ง แม้คนขับรถม้าจะสะบัดแส้เพื่อให้ลูกโอ๊กเงียบ ลูกโอ๊กก็ยังไม่ยอมเงียบเสียงสักที แมวป่าพยายามบอกให้ทุกคนเงียบแต่พวกลูกโอ๊กก็ไม่ยอมเงียบ ถึงกระนั้นแมวป่าก็ยังอดทนอดกลั้นต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

กิตะโนะ อะกิฮิโกะ (Kitano Akihiko : 北野昭彦) กล่าวว่า แมวป่าที่ทุกคนรอคอยนั้นเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติอย่างแท้จริงและได้ปรากฏตัวออกมาในนิทานพื้นบ้าน แมวป่าปรากฏตัวขึ้นมาพร้อมกับสายลมที่พัดวูบ ในป่าแห่งนี้เขาปกครองอยู่ในฐานะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด แต่กับอิชิโรแล้วแมวป่า “กัมหัวค่านับอย่างรวดเร็ว” และขอความคิดเห็นว่า “เกิดการทะเลาะวิวาทน่ารำคาญใจ การไต่สวนคดีในศาลเป็นไปด้วยความยากลำบาก ก็เลยอยากจะขอความคิดเห็นจากคุณนะครับ” การทำตัวสองมาตรฐานที่เป็นรูปแบบของแมวป่าที่ตกลงเช่นนี้ ก็เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อฐานะของอิชิโรผู้ซึ่งเขาเชิญมา สำหรับอิชิโรแล้วช่องว่างระหว่างสถานะที่กว้าง

²² 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 55.

²³ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 57.

ใหญ่นั้น ทำให้เขาได้รับโอกาสที่ทำลายในการที่จะลองให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่ยากและเป็นที่ลำบากใจของแมวป่าผู้ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในโลกกลับ²⁴

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคิตะ โนะ อะกิฮิโกะ (Kitano Akihiko : 北野昭彦) ที่ว่าแมวป่านั้นเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในโลกกลับ แต่ต้องวางตัวให้อิชิโร่รู้สึกว่าเขากำลังให้เกิดอิชิโร่อยู่ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่แมวป่าทำตัวตลกทั้งที่มีสถานะสูงแต่ทำท่าทางราวกับเกรงใจอิชิโรมาก

การที่แมวป่าทำท่าทางเช่นนี้แม้จะดูตลกและดูเหมือนไม่น่าจะเป็นไปได้ที่ผู้มีอำนาจสูงสุดของป่าจะมีพฤติกรรมที่เกรงอกเกรงใจเช่นนี้กับเด็กชั้นประถม แต่ก็เป็นการแสดงถึงความพยายามของแมวป่าที่ต้องการให้มีผู้มาช่วยให้คำแนะนำในการพิจารณาตัดสินใจของลูกโอ๊ก ความพยายามเหล่านั้นก็เป็นการบ่งบอกว่าแมวป่ามีความอดทนอดกลั้นด้วย เนื่องจากแมวป่าชินอยู่กับการวางตัวให้เหมาะสมกับความมีสถานะสูงและความมีอำนาจอย่างมากมาของตนเองในป่ากลับ เมื่อจำเป็นต้องมาต้อนรับแขกที่มาจากโลกมนุษย์ แมวป่าจึงต้องระมัดระวังกิริยาอาการของตนเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้แขกที่เชิญมาเกิดความเข้าใจผิดว่าตนไม่ให้เกียรติ แมวป่าต้องระงับท่าทีที่ดูเหมือนการวางอำนาจและพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมเพื่อให้แขกรับเชิญนั้นยินดีที่จะให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับคดีของลูกโอ๊ก โดยไม่รู้สึกระอึกกระอ่วนใจหรือเกรงกลัวอำนาจของแมวป่า ดังนั้นการอดทนอดกลั้นในกิริยาอาการและการวางท่าทีของแมวป่านั้นจึงเป็นประโยชน์ต่อการทำคดีด้วย

แมวป่านั้นมีความอดทนอดกลั้นทั้งในเรื่องของการที่ต้องทนรับมือกับพวกลูกโอ๊กที่ทะเลาะกันมาหลายวันแล้ว และอดทนต่อการที่ต้องเปิดศาลเพื่อทำคดีคล้ายๆ กันเหล่านี้ทุกปี อีกทั้งยังต้องมีความอดทนอดกลั้นในการรักษามารยาทอันดีที่พึงมีต่อแขกรับเชิญทั้งที่ตนเองมีความเคยชินกับการวางตัวแบบมีอำนาจเหนือสรรพสิ่งทุกอย่างในโลกกลับ ทั้งนี้ก็เพื่อยุติการทะเลาะเบาะแว้งที่เกิดขึ้น และยุติคดีในศาลเพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุดแก่ทุกฝ่าย

4.2.3 การรู้จักประนีประนอม

การรู้จักประนีประนอมช่วยลดความขัดแย้งและวุ่นวายที่ขึ้นในศาลรวมถึงในสังคมทั่วไป เพื่อให้การผดุงความยุติธรรมเป็นไปอย่างสันติวิธีและไม่เกิดปัญหาขึ้นในภายหลัง เช่น ถ้าหากตัดสินคดีไปแล้วและฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความไม่พอใจขึ้นมาในภายหลัง ก็จะต้องเสียเวลามาตัดสินคดีใหม่ และก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นมาอีก การประนีประนอมทำให้ต่างฝ่ายต่างยอมรับในเหตุผลของกันและกัน หรือยอมรับในสิ่งที่สามารถอะลุ่มอล่วยให้กันได้

แมวป่าพยายามให้เกิดการประนีประนอมกันโดยบอกว่าคดีนี้ดำเนินมาสามวันแล้ว และให้ตัดสินได้แล้ว การที่แมวป่านำเรื่องเวลาที่เสียไปถึงสามวันมาใช้เป็นเหตุผลในการประนีประนอมกันก็เพื่อให้ลูกโอ๊กเห็นถึงความสำคัญของเวลาที่ต้องเสียไป และคิดว่าควรเลิกเถียงกันได้แล้วและหัน

²⁴ 北野昭彦、民話の影からファンタジーを読み解く - 「どんぐりと山猫」物語の生成 -、龍谷大学論集 No. 455、(京都：同朋舎 2000年1月30日)、p. 216.

มาตีกันจะดีกว่า อย่างไรก็ตามแมวป่าก็ไม่ได้สั่งให้ลูกโอ๊กเจ็บเสียทีเดียวแต่ปล่อยให้ถกเถียงกันบ้าง โดยพูดปรามเป็นระยะๆ ดังตัวอย่างนี้

「裁判^{さいはん}ももうきょうで三日^{みっか}目だぞ。いかげんなかなかおりましたらどうだ。」

すると、もう、どんぐりどもが、くちぐちにいました。

「いえいえ、だめです。なんといったって、齧^かのとがっているのがいちばんえらいのです。」

「いええ、ちがいます。まるいのがえらいのです。」

「そうでないよ。大^{おほ}きなことだよ。」

がやがやがやがや、もうなにがなんだかわからなくなりました。山ねこが叫^けびました。

「だまれ、やかましい。ここをなんとこころえる。しずまれ、しずまれ。」

別当^{べっとう}が、むちをひゅうぱちとならしました。山ねこがひげをぴんとひねっていました。

「裁判^{さいはん}ももうきょうで三日^{みっか}目だ。いかげんになかなかおりをしたらどうだ。」²⁵

“นี่เป็นวันที่สามในการพิจารณาคดีแล้วนะ ถึงเวลาตีกันได้แล้วละ” แมวป่าพูดอย่างกังวลเล็กน้อย แต่ก็ยังฝันทำท่าขึงขัง เหล่าลูกโอ๊กต่างส่งเสียงเถียงกันอ้ออึ้ง

“ไม่ได้ ไม่ได้ ไม่ว่าจะยังไง คนหัวแหลมต้องดีที่สุด”

“ไม่ใช่ ไม่ใช่ พวกหัวกลมดีที่สุด”

“ไม่ใช่หรอก พวกตัวใหญ่ชนิดดีที่สุด” ลูกโอ๊กส่งเสียงแข็งแ้ง จนฟังไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร แมวป่าจึงตะโกนว่า

“หยุดพูด นวทกุ คิดว่านี่เป็นอะไรซะ เงียบ เงียบ”

คนขับรถสะบัดแส้เสียงดังควับๆ แมวป่าบิคหนดแล้วพูดว่า

“วันนี้เป็นวันที่สามที่พิจารณาคดีแล้วนะ ถึงเวลาตีกันได้แล้ว”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าพวกลูกโอ๊กถกเถียงกันในศาลโดยไม่มีใครยอมใคร แมวป่าพยายามที่จะทำให้เกิดความสงบและลดความวุ่นวายลงด้วยความใจเย็น และพยายามไกล่เกลี่ยให้พวกลูกโอ๊กตีกัน ไม่ทะเลาะกันไปมากกว่านี้และสามารถยุติความวุ่นวายที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้โดยสันติวิธี

²⁵ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 55-56.

เกี่ยวกับเรื่องนี้ อันโด เกียวโกะ (Andou Kyouko : 安藤恭子) กล่าวว่า โดยสรุปแล้ว สิ่งที่เหมาะสมคือการทะเลาะเบาะแว้งในเรื่องของการเปรียบเทียบกันและกัน ไม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสถานะที่สูงต่ำของพวกลูกโอ๊กด้วยกันเอง²⁶

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับอันโด เกียวโกะ (Andou Kyouko : 安藤恭子) ว่าเมวป่านั้นไม่ต้องการให้พวกลูกโอ๊กทะเลาะกัน ด้วยเหตุผลที่ต้องการเปรียบเทียบกันเองว่าใครมีลักษณะรูปร่างภายนอกแบบใดจึงจะเรียกว่าดีที่สุด เมวป่าจึงพยายามที่จะประนีประนอมให้พวกลูกโอ๊กคืนดีกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงการเปรียบเทียบกัน เพราะหากมีการเปรียบเทียบกันเกิดขึ้นแล้ว เรื่องของสถานภาพสูงและสถานภาพต่ำจะตามมา และความวุ่นวายก็จะเกิดขึ้นตามมาอีกเพราะจะมีการแบ่งแยกกันชนชั้นกันซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งการขาดความสามัคคี

การพยายามห้ามไม่ให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน และการพยายามตัดสินพิจารณาดีแม้ลูกโอ๊กจะก่อความวุ่นวาย ส่งเสียงดัง ทะเลาะติดต่อกันเป็นเวลาสามวันแล้ว แสดงให้เห็นว่าเมวป่านั้นมีความพยายามในการที่จะประนีประนอมเพื่อให้เกิดความสบายใจแก่ทุกฝ่าย ป้องกันความขัดแย้งรุนแรงที่จะเกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดความสามัคคีกันขึ้นในหมู่คณะ สังคมจะได้เกิดความสงบสุขตามมา

4.2.4 การมีเหตุผล

เมื่ออิชิโรออกความคิดเห็นว่าจะใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินว่าใครดีที่สุด และเมวป่าก็เห็นด้วยกับอิชิโร ด้วยเหตุผลที่ว่าอิชิโรเคยได้ยินได้ฟังเกณฑ์การตัดสินว่าใครดีที่สุดมาจากการฟังเทศน์ เพราะพระธรรมคำสอนในศาสนาพุทธก็เป็นสิ่งที่มีเหตุผล

山ねこが一郎にそっと申しました。

「このとおりです。どうしたらいいでしょう。」

一郎はわらってこたえました。

「そんなら、こういいわたしたらいいでしょう。このなかでいちばんほかで、めちゃくちゃで、まるでなっていないようなのが、いちばんえらいとね。ぼくお説教できいたんです。」

山ねこはなるほどというふうにならずいて、それからいかにも氣どつて、しゅすのきものえりを開いて、黄いろの陣羽織をちょっとだして、どんぐりどもに申しわたしました。

「よろしい。しずかにしろ。申しわたした。このなかで、いちばんえらくなくて、ほかで、めちゃくちゃで、てんでなっていないくて、あたまのつ

²⁶ 安藤恭子、童話の世界『どんぐりと山猫』論 — 支配される構造 —、『国文学解釈と鑑賞』特集=宮沢賢治の世界、(東京：平成5年9月号)、p. 88.

おれたようなやつが、いちばんえらいのだ。」²⁷

แมวป่ากระซิบถามอิชิโรว่า

“เป็นอย่างไรแหละ ทำอย่างไรดีล่ะครับ”

อิชิโรยิ้ม ตอบว่า

“ฉันก็บอกไปยังจี้จิ ใครบ๊องที่สุด ทำอะไรก็ผิดพลาดแถมไม่เป็นผู้ใหญ่ด้วย นั่นแหละดีที่สุด ผมเคยได้ยินเรื่องนี้ตอนฟังเทศน์”

แมวป่าพยักหน้าเห็นด้วย แล้วจึงทำวางท่า แบบคอเสื้อคลุมผ้าชาตินออกเผยให้เห็นเสื้อคลุมสีเหลือง แล้วตัดสินใจว่า

“เอาละ เงียบได้ นี่คือคำตัดสิน ใครที่สำคัญน้อยที่สุด บ๊อง ทำอะไรไม่ถูก ไม่เป็นผู้ใหญ่ โง่ นั่นแหละดีที่สุด”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าแมวป่าเห็นด้วยกับความคิดเห็นของอิชิโรโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ และตัดสินใจในทันที คำตัดสินของแมวป่าจะพูดไม่เหมือนกันกับที่อิชิโรพูดไว้โดยเปลี่ยนคำจากคำว่า “ใครบ๊องที่สุด” เป็น “ใครที่สำคัญน้อยที่สุด บ๊อง” และจากคำว่า “ทำอะไรก็ผิดพลาด แถมไม่เป็นผู้ใหญ่ด้วย” เป็น “ทำอะไรไม่ถูก ไม่เป็นผู้ใหญ่” และเพิ่มคำว่า “โง่” เข้าไปอีก แม้อุแล้วจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันตรงที่แมวป่าทำให้ความหมายของคำเหล่านั้นเน้นหนักลงไปในความหมายที่เป็นเชิงลบไปมากกว่าเดิม ซึ่งเป็นการทำให้เกิดความชัดเจนขึ้นในความหมายของคำเหล่านั้นชัดเจนขึ้น อีกทั้งคำที่อิชิโรกล่าวมามีความคลุมเครือมากกว่า แมวป่าจึงขยายความของคำลงไปตอนที่ใช้ในการตัดสินใจทำให้พวกลูก โอิ๊กเข้าใจเกณฑ์การตัดสินว่าใครดีที่สุดอย่างกระจ่างแจ้ง และการตัดสินใจก็สำเร็จไปได้ด้วยดี

เกี่ยวกับคำตัดสินคดีนี้ ทะนะกะ ทะทซุฮิโกะ (Tanaka Tatsuhiko : たなか・たつひこ) กล่าวว่า แมวป่านั้นคงอยากจะรักษาภาพลักษณ์ที่สูงศักดิ์ของตนเองไว้ตลอดเวลา แต่เมื่อพิจารณาจากความรู้สึกแล้ว แมวป่าอ้อมตัวลงและเห็นด้วยกับอิชิโร ซึ่งในตอนนั้นเองอิชิโรไม่อาจทำเช่นนั้นได้เหมือนแมวป่าเพราะมนุษย์นั้นไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามก็ย่อมจะมีจุดอ่อนกันทั้งนั้น ดังนั้นในใจของอิชิโรจึงเกิดความรู้สึก “อวดดี” ขึ้นมาชั่วคราวและคงจะรู้สึกได้ใจขึ้นมา และนั่นเป็นการทำให้แมวป่าที่มีอารมณ์ดีมาตลอดนั้นได้รับบาดเจ็บทางใจ ตอนที่คำพูดที่ตนเองใช้ตัดสินว่า “ใครบ๊องที่สุด ทำอะไรก็ผิดพลาดแถมไม่เป็นผู้ใหญ่ด้วย นั่นแหละดีที่สุด” นั้นทำให้ตนเองกลับกลายเป็นถูกตัดสินโดยอิชิโรไปด้วย²⁸

²⁷ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 57-58.

²⁸ たなか・たつひこ、「どんぐりと山猫」 「どんぐりと山猫」雑感 - 小沢俊郎氏の二つの疑問に答えて一、 『宮沢賢治研究叢書⑥「注文の多い料理店」研究Ⅱ』、(東京：東洋印刷株式会社、1985年9月30日)、p. 33-34.

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับทัศนะกะ ทะทัซุชิโกะ (Tanaka Tatsuhiko : たなか・たつひこ) ว่าแมวป่าคงอยากจะรักษาภาพลักษณ์ที่สูงศักดิ์ของตนเองตลอดเวลา จนในที่สุดก็ได้รับบาดแผลทางใจเพราะคำตัดสินของอิชิโร ไปด้วย เนื่องจากคำตัดสินนั้นเป็นการบ่งบอกว่าแมวป่าไม่ได้ดีที่สุดใน เพราะแมวป่าเองก็วางตัวให้เหนือกว่าผู้อื่นอยู่ตลอดเวลาให้สมกับสถานะที่สูงของตนเอง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แมวป่านั้นรู้จักการวางตัวให้เหมาะสมตามที่กล่าวไว้แล้วในเรื่องของพฤติกรรมของแมวป่าข้างต้น และเห็นว่าแมวป่าเองก็ถ่อมตัวลงเพราะคำนึงถึงเหตุผลว่า แม่มันจะมีความสูงศักดิ์แต่ตนเองก็ควรจะให้เกียรติแก่รับเชิญที่ตนเองเป็นผู้เชิญมาให้ความพิจารณาอีก อีกทั้งควรที่จะเคารพการตัดสินใจของแขกผู้รับเชิญนั้น แม้อิชิโรที่เป็นแขกรับเชิญจะรู้สึกว้าวใจว่าแมวป่ายังวางอำนาจอยู่แต่การวางอำนาจนั้นก็เพื่อทำให้พวกลูกโอ๊กและคนขับรถม้ายำเกรงและเชื่อฟังคำสั่งของแมวป่า แมวป่าไม่สามารถที่จะวางตัวให้เป็นกันเองจนเกินไปกับอิชิโรได้ แต่ถึงกระนั้นแมวป่าก็ได้พยายามวางตัวให้เหมาะสมที่สุดแล้วในฐานะที่อิชิโรเป็นแขกรับเชิญของแมวป่า

แมวป่ามีเหตุผลการพิจารณาคำตัดสินของอิชิโรว่าเป็นคำตัดสินที่ควรจะนำมาใช้ในการตัดสินคดีของพวกลูกโอ๊ก อีกทั้งคำตัดสินนั้นยังมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเพราะอิชิโรบอกว่าเคยได้ยินมาตอนฟังเทศน์ ทำให้คำตัดสินดังกล่าวนั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ แมวป่าจึงใช้คำตัดสินนั้นมาตัดสินคดีของลูกโอ๊กทันที และผลของคำตัดสินนั้นก็ใช้ได้ดีกับพวกลูกโอ๊กจริงๆ ส่วนเรื่องที่แมวป่ายังคงวางตัวให้เป็นที่ยำเกรงนั้นอาจทำให้อิชิโรรู้สึกว้าวใจว่าแมวป่าไม่ใช่ “คนดีที่สุดใน” ตามความหมายของคำตัดสินคดีนั้น แต่แมวป่าก็มีเหตุผลในการกระทำเช่นนั้น เพราะการอยู่ในสังคมที่มีการแบ่งแยกชนชั้นในสมัยนั้นจำเป็นต้องรู้จักการวางตัวให้ถูกต้องและแยกแยะว่าควรจะให้ ความสำคัญกับใครมากน้อยเพียงใด ดังนั้นแมวป่าจึงไม่จำเป็นต้องรักษาภาพลักษณ์ของการเป็นคนดีหรือการเป็น “คนดีที่สุดใน” เพราะหากทำเช่นนั้นแล้วแมวป่าก็ไม่อาจทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาได้

4.2.5 การมีเจตนาดีต่อส่วนรวม

การกระทำของแมวป่าตลอดทั้งเรื่องเกิดขึ้นจากการมีเจตนาดีต่อผู้อื่น แม่มันเองจะต้องลำบากใจอยู่หลายวันเพื่อจะตัดสินคดีเพียงคดีเดียวและต้องเหน็ดเหนื่อยในการจัดการความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในศาล แต่ก็ไม่ย่อท้อและยึดหลักที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมขึ้นด้วยความหวังดีจากใจจริงในเรื่องนี้แมวป่าทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษามานานแล้วและจะยังคงทำต่อไปอีกเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม โดยแท้จริง

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นว่าแมวป่าเหน็ดเหนื่อยจนเหงื่อตกหลังจากสิ้นสุดการตัดสินคดี และบอกอิชิโรว่าต่อจากนี้อาจจะส่งไปรษณียบัตรเชิญให้มาศาลอีกครั้งรวมทั้งการที่แมวป่าเสนอขอตอบแทน แสดงให้เห็นว่าแมวป่ายึดถือในศักดิ์ศรีไม่ยอมให้อิชิโรต้องมาเสียเวลาและต้องการตอบแทนอิชิโรด้วยน้ำใจอันแท้จริง และแสดงให้เห็นว่าแมวป่าไม่ได้เห็นแก่

ตัวหรือคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนแต่เพียงฝ่ายเดียวแต่ต้องการทำเพื่อส่วนรวมและมีเจตนาดีต่อผู้อื่น ผู้เขียนได้บรรยายไว้ด้วยว่า

そこで山ねこは、黒いしゆすの服をぬいで、ひたいの汗をぬぐいながら、一郎の手をとりました。別当も大よろこびで、五、六ぺん、むちをひゅうぱちっ、ひゅうぱちっ、ひゅうひゅうぱちっと鳴らしました。山ねこがいいました。

「どうもありがとうございました。これほどのひどい裁判を、まるで一分半でかたづけてくださいました。どうかこれからわたしの裁判所の、名誉判事になってください。これからも、はがきが行ったら、どうかきてくださいませんか。そのたびにお礼はいたします。」

「しょうちしました。お礼なんかいきりませんよ。」

「いいえ、お礼はどうかとってください。わたしのじんかくにかかわりますから。そしてこれからは、はがきにかねた一郎どのと書いて、こちらを裁判所としますが、ようございますか。」²⁹

ดังนั้นแมวป่าจึงถอดเสื้อคลุมสีดำออก เช็ดเหงื่อที่หน้าผาก แล้วจับมืออิชิโร คนขับรถก็ตอกคใจ สะบัดแสร้งควับๆ ๆ ห้าหกครั้ง แมวป่าพูดว่า

“ขอบคุณมากครับ ที่ช่วยจัดการพิจารณาคดีเลวร้ายมาให้จบได้ภายในหนึ่งนาทีครึ่ง ต่อไปนี้ช่วยกรุณาเป็นผู้พิพากษากิตติมศักดิ์ให้กับศาลของเราด้วยนะครับ แล้วก็จากนี้ไปถ้ามีไปรษณียบัตรไปถึงกรุณามาได้ไหมครับ เราจะตอบแทนทุกครั้งครับ”

“ได้ครับ แต่ผมไม่ต้องการอะไรตอบแทนหรอกครับ”

“ไม่ได้หรอกครับ กรุณารับของตอบแทนด้วย มันเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของผม ต่อไปนี้ ผมจะจำหน่ายไปรษณียบัตรถึง ท่านอิชิโร คณะณะ และเรียกฝ่ายเราว่าศาล คดีใหม่ครับ”

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าในขณะที่แมวป่าเหน็ดเหนื่อยจนเหงื่อตกแมวป่าก็ยังคิดไปถึงการตัดสินใจที่ดีจะมีขึ้นอีกในอนาคต โดยคิดเผื่อไว้ว่าหากต้องการความคิดเห็นจากอิชิโรในคดีอื่นๆ อีกก็จะรบกวนให้อิชิโรช่วยออกความคิดเห็นให้อีก แมวป่าจึงเอ่ยปากถามอิชิโรเรื่องการเชิญมาศาลอีก รวมทั้งตั้งใจจะให้ของตอบแทนทุกครั้ง แม้อิชิโรจะปฏิเสธเรื่องการรับของตอบแทน แต่แมวป่าก็ถือเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี การที่แมวป่าคิดเผื่อไปถึงคดีอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่างๆ ที่ตนเองเพิ่งตัดสินใจคดีเสร็จและยังเหนื่อยอยู่นั้น แสดงให้เห็นว่าแมวป่าคิดถึงส่วนรวม และมีเจตนาดีต่อส่วนรวมมากกว่าที่จะกังวลในเรื่องความเหน็ดเหนื่อยของตนเอง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับตัวจริงของมิยะสะวะ เค็นจิที่ช่วยช่วยเหลือผู้คน และมีเจตนาดีต่อส่วนรวม

²⁹ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 58-59.

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทานิ คะทซุฮิโกะ (Tani Katsuhiko : 谷克彦) กล่าวว่า ชีวิตของเค็นจินนั้น น่าจะเป็นไปได้ว่าเขาเป็นผู้บรรลุตศาคบั้นที่ทำงานเพื่อที่จะช่วยเหลือผู้คน³⁰

และตามประวัติของมิยะสะวะ เค็นจิน โอะกะซะกิ ทซุโตะมุ (Okazaki Tsutomu : 岡崎務) ได้กล่าวถึงในปีที่เขาเสียชีวิตว่า ในปี 1933 มิยะสะวะ เค็นจิได้แต่งบทกวีลงในนิตยสารเป็นจำนวนมาก ถึงแม้เขาอาการป่วยของเขากำลังทรุดหนักลงแต่เขาก็ให้คงให้คำปรึกษาเรื่องปฏิกายแก่พวกเกษตรกรที่มาขอรับคำปรึกษา³¹

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทานิ คะทซุฮิโกะ (Tani Katsuhiko : 谷克彦) และ โอะกะซะกิ ทซุโตะมุ (Okazaki Tsutomu : 岡崎務) ที่ว่ามิยะสะวะ เค็นจิพยายามทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งการทำงานเพื่อพวกเกษตรกร และการเขียนวรรณกรรมที่สอดแทรกคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่พฤติกรรมของตัวละครแมวป่าในเรื่องนี้ได้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุขในสังคม โดยไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันในหมู่คณะเดียวกัน และเป็นการสื่อถึงความเจตนาดีต่อส่วนรวมของมิยะสะวะ เค็นจิผ่านตัวละครแมวป่า

แมวป่าและมิยะสะวะ เค็นจิจึงมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของการมีเจตนาดีต่อส่วนรวม แม้เป็นเรื่องที่ทำให้ตนเองเหน็ดเหนื่อยและเสียเวลา แต่ก็ย่อมดีกว่าการที่ปล่อยให้คนกลุ่มใหญ่ต้องแตกความสามัคคีกันอันเนื่องมาจากไม่รู้ว่าจะจัดการกับปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร เขาจึงต้องยื่นมือไปช่วยเหลือ เพื่อให้สถานการณ์ทุกอย่างดีขึ้น

4.3 ลักษณะภายนอกและการแต่งกายของตัวละครแมว

ตัวละครแมวนอกจากจะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมแล้ว ลักษณะภายนอกก็มีส่วนส่งเสริมให้บุคลิกลักษณะของตัวละครแมวเป็นที่น่าเชื่อถือว่าเป็นผู้ศรัทธาคุณธรรม

เมื่อสังเกตจากลักษณะและการแต่งกายของแมวป่าแล้วจะเห็นว่าเป็นการเน้นถึงสถานภาพสูงส่งและมีอำนาจของแมวป่าเนื่องจากแต่งกายด้วยเสื้อคล้ายเสื้อคลุมกิโมโนสีเหลือง อีกทั้งมีลักษณะของหูที่ตั้งตรง และคิงหนวดให้ตรง น่าจะคิดได้ว่าเป็นการแสดงถึงลักษณะของความเที่ยงตรงซึ่งอาจสื่อถึงความคุณธรรม

一郎はおかしいとおもって、ふりかえって見ますと、そこに山ねこが、黄いろな陣羽織のようなものを着て、緑いろの目をまんまるにして立っていました。やっぱり山ねこの目は、立ってとがっているなど、一郎がおも

³⁰ 谷克彦、作家にふれて (1) 宮沢賢治と地学、『注文の多い料理店』日本の文学 26、(東京：金の星社 1985年4月 第6刷発行)、p. 279.

³¹ 岡崎務、宮沢賢治略年譜、『宮沢賢治イーハトヴ自然館 生きもの・大地・気象・宇宙との対話』、(東京：東京美術 2006年8月20日)、p. 204.

いましたら、山ねこはぴよことおじぎをしました。一郎もていねいにあいさつしました。

「いや、こんにちは、きのうははがきをありがとう。」

山ねこはひげをぴんとひっぱって、臍をつき出していいました。³²

อิชิโรรู้สึกขัน เมื่อหันกลับไปมอง จึงเห็นแมวป่ายืนอยู่ตรงนั่นเอง เขาใส่เสื้อสีเหลืองแบบคล้ายเสื้อคลุมกิโมโน คากลมสีเขียว หูแมวป่านี้ แหลมชี้ตั้งขึ้นไปจริงๆ ด้วย อิชิโรคิด แมวป่าก็มหัศจรรย์อย่างรวดเร็วจึง อิชิโรเองก็ตกทายเป็นสุภาพเช่นกัน

“อ้อ สวัสดีครับ ขอขอบคุณสำหรับไปรษณียบัตรเมื่อวานนี้”

แมวป่าดึงหนวดให้ตรง แอนอกอวดพุงแล้วพูด

การดึงหนวดให้ตรง และแอนอกอวดพุงเวลาพูดแสดงถึงความมั่นใจและความมีอำนาจให้ฝ่ายตรงข้ามเห็นอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างกับคนขี้ขลาดที่มีลักษณะตรงกันข้ามคือ มีรูปร่างประหลาดตัวเตี้ยและขาโก่งเหมือนขาแพะ ปลายเท้าดูเหมือนทัพพีตัดข้าว ซึ่งให้ภาพของความคดงอ บิดเบี้ยว ซึ่งอาจสื่อถึงความไม่ซื่อตรง มีสายตาที่สอดส่ายไปมาแสดงถึงความไม่มั่นใจ หวาดระแวง และมักเป็นกังวลเมื่อพบเจอผู้คน การเหลือบตามอง การเม้มตรงมุมปาก ผู้เขียนได้บรรยายลักษณะของเขาไว้ด้วย ดังนี้

その草地のまん中に、せいの低いおかしなかたちの男が、ひざを曲げて手に革むちをもって、だまってこっちをみていたのです。

一郎はだんだんそばへ行って、びっくりして立ちどまってしまいました。その男は、片目で、だいいち足が、ひどくまがってやぎのよう、ことにそのあしきときたら、ごはんをもるへらのかたちだったのです。一郎はきみが悪かったのですが、なるべく落ちついてたずねました。

「あなたは山ねこをしりませんか。」

するとその男は、横目で一郎の顔を見て、口をまげてにやっとわらっていいました。

「山ねこさまはいますぐに、ここにもどっておでやるよ。おまえは一郎さんだな。」³³

กลางทุ่งหญ้ามีชายร่างประหลาดตัวเตี้ย ขาโก่งมือถือแส้ ตามองมาทางอิชิโร โดยไม่พูดอะไร

³² 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 53.

³³ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 50.

อิชิโรค่อยๆ เดินเข้าไปข้างๆ เขา แล้วหยุดยืนนิ่งด้วยความแปลกใจ ชายผู้นั้นตาดีข้างเดียว ส่วนข้างที่บอดคู่นขาว สอดคล้ายไปมาด้วยความกังวล เสื้อที่เขาใส่นั้นดูคล้ายๆ แจ็กเก็ตและเสื้อคลุมสำหรับคนงาน เขาของเขากำลังเหมือนเขาแพะ โดยเฉพาะปลายเท้าที่ดูเหมือนทัพที่ตักข้าว อิชิโรรู้สึกรังเกียจแต่เขาพยายามสงบใจเท่าที่จะทำได้แล้วถามว่า

“คุณรู้จักแมวป่าหรือเปล่าครับ”

ชายผู้นั้นเหลือบตามอง เข้มมุมนปาก เข้มเยาะแล้วพูดว่า

“ท่านแมวป่าจะกลับมาตรงนี้เดี๋ยวนี้อยู่แล้ว คุณคือ คุณอิชิโรละซี”

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า อากัปกริยาและลักษณะรูปร่างภายนอกเช่นนี้เหมือนกับจะเป็นการบอกว่าไม่มีอะไรดีเลยหากจะเทียบกับแมวป่าและนอกจากนั้นคนขับรถม้ายังเป็นผู้ใช้ ทำตามคำสั่งของแมวป่าไม่ว่าจะใช้ให้ทำอะไร รวมถึงเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากหน้าที่ของการเป็นคนขับรถม้า เช่น การเขียนไปรษณียบัตรส่งถึงอิชิโรทั้งที่ลายมือไม่สวยและทำหมึกหยดเลอะเทอะ การใช้แส้วหวดให้พวกลูกไอ้ก้อยู่ในความสงบทั้งที่แสนนั้นใช้หวคม้า เป็นต้น อีกทั้งเกรงกลัวต่ออำนาจของแมวป่าอย่างมาก ในจุดนี้อาจกล่าวได้ว่าผู้เขียนต้องการสื่อว่าแมวป่าซึ่งมีรูปลักษณะภายนอกที่แสดงให้เห็นถึงความ “ตรง” หรือเป็นผู้มีความยุติธรรมนั้น ย่อมมีอำนาจเหนือผู้ที่มีความ “คดงอ” ซึ่งเป็นรูปลักษณ์ที่ตรงกันข้ามกันและดูแล้วขาดความน่าเชื่อถือ

นอกจากนั้นการแต่งกายของแมวป่าในขณะที่ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา ก็ดูสง่างามน่าเชื่อถือ เขาใส่เสื้อคลุมยาวสีดำทับไว้อีกชั้นทำให้ดูสมกับบทบาทของการเป็นผู้พิพากษาในชั้นศาลจริงๆ และท่าทางของแมวป่าที่อยู่ต่อหน้าพวกลูกไอ้ก้อทำให้ยิ่งดูเหมือนศูนย์รวมของอำนาจที่ทุกคนเคารพนับถือ อาจกล่าวได้ว่าความมีอำนาจของแมวป่าเช่นนี้นั้น ทำให้แมวป่ามีอำนาจและสิทธิในการตัดสินเรื่องราวและคดีเพราะได้รับการยอมรับจากสรรพสัตว์ พืช ธรรมชาติทั้งหลายที่อยู่ในโลกสี่ล้อของแมวป่า ซึ่งในเรื่องนี้ได้แก่ ลูก ไอ้ก้อ เกาลัด น้ำตก เห็ด กระจรอก ทุกคนต่างก็รู้จักแมวป่าและการได้รับการยอมรับจากมนุษย์ที่เข้าไปสู่โลกสี่ล้อของแมวป่า ผู้เขียนได้บรรยายลักษณะการแต่งกายและท่าทางของแมวป่าไว้ว่า

見ると山ねこは、もういつか、黒い長いしゆすの服を着て、もったいらしく、どんぐりどものまえにすわっていました。まるで奈良のだいぶつさまにさんけいするみんなの絵のようだと一郎はおもいました。³⁴

แมวป่าใส่เสื้อคลุมยาวสีดำมาตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่มีใครรู้ นิ่งทำท่าเหมือนมีเรื่องสำคัญอยู่ข้างหน้าลูกไอ้ก้อ อิชิโรคิดว่าช่างคล้ายกับภาพคนที่มารายงานนัสการอยู่เบื้องหน้าพระพุทธรูปองค์ใหญ่แห่งเมืองนาราเสียจริงๆ

³⁴ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 55.

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เขียนบรรยายการแต่งกายของแมวป่าตอนที่เริ่มเปิดศาลว่าแตกต่างจากเดิม เนื่องจากมีการนำเอาเสื้อคลุมยาวสีดำซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการแต่งกายของผู้พิพากษามาใส่ไว้

มันคะ ทซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 寓田務) กล่าวว่า เกี่ยวกับ “เสื้อแบบคล้ายเสื้อคลุมกิโมโน” (Jinbaori : 陣羽織) และ “เสื้อคลุมยาวสีดำ” นั้น ในกลุ่มนักวิชาการได้ศึกษากันว่าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอำนาจหรือไม่ เสื้อแบบคล้ายเสื้อคลุมกิโมโนนั้นไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ว่า เป็นเสื้อคลุมที่แม่ทัพใส่ทับกับชุดติดอาวุธในระหว่างการออกทัพมาตั้งแต่สมัยอะซุชิโมะโมะยะมะ (Azuchi-Momoyama period : 安土桃山時代)³⁵ แต่ทว่าเมื่อมาถึงสมัยเอโดะ (Edo period : 江戸時代)³⁶ พวกเขาเริ่มใช้ใส่ในงานที่เป็นพิธีการและแสดงถึงมารยาทเวลาออกไปข้างนอก และนั่นคงทำให้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง การที่เสื้อแบบคล้ายเสื้อคลุมกิโมโนถูกทำให้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอำนาจนั้นคงจะจินตนาการได้ไม่ยากจากภาพลักษณ์ของบุคคลในรุ่นก่อนๆ แต่เมื่อดูจากคำพูดและพฤติกรรมของแมวป่าแล้วทำให้รู้สึกว่าการค้นพบครั้งนั้นเป็นฝ่ายรับเอาความคิดนั้นมาได้เป็นอย่างดีมากกว่า แมวป่าที่คิดว่าอิชิโรเป็นแขกคนสำคัญ หากจะเลือกชุดให้เหมาะสมสำหรับการพบปะกันเป็นครั้งแรกแล้วนั้น ก็คงเลือกใส่เสื้อแบบคล้ายเสื้อคลุมกิโมโนนี้แน่นอน³⁷

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมันคะ ทซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 寓田務) ว่าการที่แมวป่าแต่งกายเช่นนั้นก็เพื่อแสดงถึงอำนาจของตนเองและความเป็นพิธีการในการพบปะกันครั้งแรกกับแขกคนสำคัญ ผู้ที่จะใส่ชุดแบบนี้ได้นั้นต้องเป็นผู้ที่มีสถานะสูง ดังนั้นการที่แมวป่าใส่ชุดนี้จึงเป็นการแสดงถึงว่ามีสถานะสูงและความเป็นอำนาจของแมวป่าและการเตรียมพร้อมที่จะสวมบทบาทในการเป็นผู้พิพากษาในศาล

นอกจากนี้การที่อิชิโรคิดว่าภาพที่แมวป่าที่ใส่เสื้อคลุมสีดำนั่งอยู่ข้างหน้าลูกโอ๊กนั้นเหมือนพระพุทธรูปองค์ใหญ่แห่งเมืองนารา น่าจะอนุมานได้ว่า เป็นการเปรียบเทียบที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของแมวป่าที่มีต่อพวกลูกโอ๊กหรือผู้ที่มาศาลเพื่อให้แมวป่าตัดสินใจที่เหมือนกับผู้คนจำนวนมากที่ให้ความสำคัญแก่พระพุทธรูปองค์ใหญ่แห่งเมืองนาราเพราะถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พึ่งทางใจ เป็นสิ่งที่ผู้คนให้ความศรัทธาและแสวงหาความสุขจากการมากราบไหว้วันมัสการในวัด ทำให้ได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา และสามารถขอพรต่างๆ ให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้ตามความเชื่อและความศรัทธาของชาวพุทธ เมื่อเปรียบเทียบกับแมวป่าแล้วก็เหมือนแมวป่าเป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์

³⁵ สมัยอะซุชิโมะโมะยะมะ (Azuchi-Momoyama period : 安土桃山時代) ปี ค.ศ. 1568 – 1603 อยู่ในช่วงกลางถึงช่วงปลายของศตวรรษที่ 16

³⁶ สมัยเอโดะ (Edo period : 江戸時代) ปี ค.ศ. 1603 - 1868

³⁷ 寓田務、宮沢賢治「どんぐりと山猫」解析 — 童話集『注文の多い料理店』研究 (1) —、『京都橘女子大学 研究紀要 第19号』、(京都：1992年12月)、p. 17 – 18.

ทั้งหลายที่ต้องการความสงบสุขในหมู่พวกพ้องและสังคมของตน ดังนั้นการมาหาแมวป่าก็เหมือน การมาแสวงหาความสงบสุขจากการตัดสินใจของแมวป่าซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถือและได้รับความศรัทธา อย่างมาก เพราะหากไม่มีใครเชื่อถือหรือศรัทธาแมวป่าแล้ว คงไม่มีใครมาขังศาลเพื่อให้แมวป่า ตัดสินคดีของตน หรือผู้ที่มาขังศาลเพื่อให้แมวป่าตัดสินคดีนั้นคงจะมีจำนวนน้อยกว่านี้และเทียบ ไม่ได้กับจำนวนของคนที่มากราบนมัสการพระพุทธรูปองค์ใหญ่แห่งเมืองนารายณ์แน่นอน

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ทั้งลักษณะรูปร่างภายนอก กิริยาท่าทาง การแต่งกายของแมวป่า ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เที่ยงตรงซึ่งก็คือความยุติธรรมและความมีอำนาจที่จะผูกความ ยุติธรรมเอาไว้ และลักษณะภายนอกของแมวป่าที่ไม่รวมถึงลักษณะนิสัยก็ทำให้ผู้พบเห็นแมวป่า รู้สึกถึงความเป็นผู้ผูกความยุติธรรมได้

5. อิทธิพลของตัวละครแมวที่มีต่อตัวละครอื่นในเรื่อง

แมวป่าเป็นตัวละครสำคัญในเรื่องนี้ และมีอิทธิพลต่อตัวละครอื่นๆ เป็นอย่างมาก ดังจะ เห็นได้จากการที่ตัวละครอื่นๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับแมวป่า อิทธิพล ของแมวป่าที่มีต่อตัวละครในเรื่อง สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 5.1 อิทธิพลของแมวป่าต่ออิชิโร
- 5.2 อิทธิพลของแมวป่าต่อลูกโอ๊ก
- 5.3 อิทธิพลของแมวป่าต่อคนขับรถม้า

5.1 อิทธิพลของแมวป่าต่ออิชิโร

อิชิโรได้รับความไว้วางใจจากแมวป่าให้ไปเป็นผู้ออกความคิดเห็นในการพิจารณาคดี ลูกโอ๊ก ทำให้อิชิโรดีใจและมีความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในศาลของแมวป่า และมีกำลังใจที่จะ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีต่อไป

การที่แมวป่าส่งไปรษณียบัตรเชิญให้อิชิโรให้เดินทางมาขังศาลทำให้อิชิโรรู้สึกดีใจมาก และตื่นเต้นจนนอนไม่หลับในคืนก่อนวันนัดหมายเพราะคิดถึงแมวป่าและฉากในศาลที่กำลังจะ เกิดขึ้นในวันรุ่งขึ้น

こんなのです。字はまるでへたで、すみもがさがさして指につくくらいでした。けれども一郎はうれしくてうれしくてたまりませんでした。はがきをそっと学校のかばんにしまって、うちじゅうとんだりはねたりしました。

ね床にもぐってからも、山ねこのにやあとした齧や、そのめんどろだ
という裁判のけしきなどを考えて、おそくまでねむりませんでした。³⁸

มีข้อความอยู่แค่ตัวเอง ตัวหนังสือแย่มาก หมึกหยดเลอะเทอะจนแทบจะเประฉี่ แต่อิชิโรกลับรู้สึกจิตใจ
เหลือเกิน เขาบรรจงเก็บไปรษณียบัตรไว้ในกระเป๋า กระโดดโลดเต้นไปรอบบ้าน ครั้นเข้านอนแล้ว อิชิโรก็ยัง
นอนไม่หลับเขามัวแต่นึกถึงหน้าแยกเขี้ยวขึงฟันของแมวป่า และภาพการไต่สวนคดียุ่งยากในศาลอยู่จนคิด

จากข้อความข้างต้นนี้เป็นตอนที่อิชิโรอ่านไปรษณียบัตรจากแมวป่าแล้ว แม้อิชิโรจะเห็น
ว่าเป็นข้อความเพียงสั้นๆ แต่ก็รู้ว่าเป็นข้อความที่สำคัญเนื่องจากการเชื่อเชิญจากแมวป่า อิชิโร
จิตใจจนกระโดดโลดเต้นไปรอบบ้านแสดงให้เห็นว่าอิชิโรยินดีจะไปตามคำเชิญของแมวป่าใน
วันรุ่งขึ้นอย่างแน่นอน แม้ไปรษณียบัตรนั้นจะเขียนด้วยตัวหนังสือที่แย่มากและมีหมึกหยดเลอะ
เทอะเประฉี่แต่อิชิโรก็ไม่ได้สนใจกับข้อบกพร่องเหล่านั้นนัก เนื่องจากประเด็นสำคัญของการ
ได้รับเชิญไปศาลของแมวป่านั้นอยู่ที่การที่แมวป่าจะขอความเห็นจากอิชิโรเพื่อตัดสินคดีที่ยุ่งยาก
ด้วยความยุติธรรม และอิชิโรก็ย่อมจะคิดใจที่จะได้มีส่วนร่วมในการผลุงความยุติธรรมของแมวป่า
โดยการช่วยแมวป่าออกความคิดเห็นในการไต่สวนคดี

ไปรษณียบัตรใบนั้นอิชิโรบรรจงเก็บไว้ในกระเป๋า แสดงให้เห็นว่าไปรษณียบัตรจากแมว
ป่านั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญแก่การเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี ยิ่งเป็นนัยว่าแมวป่ามีความสำคัญมาก
เพียงใดต่ออิชิโร

เมื่อถึงเวลาเข้านอนอิชิโรก็ยังนึกถึงหน้าของแมวป่าและภาพการไต่สวนคดีในศาลจนคิด
แสดงให้เห็นว่าอิชิโรจิตใจจนอยากให้มีการไต่สวนคดีนั้นขึ้นเร็วๆ และอยากพบหน้าของแมวป่า
เร็วๆ แม้ภาพใบหน้าของแมวป่าที่อิชิโรนึกถึงจะเป็นใบหน้าที่แยกเขี้ยวขึงฟันซึ่งผู้เขียนไม่ได้บอก
ไว้ว่าใบหน้าที่แยกเขี้ยวขึงฟันของแมวป่านั้นเป็นใบหน้าที่แสดงถึงความดุร้ายและน่ากลัวหรือเป็น
ใบหน้าที่ยิ้มแย้มเหมือนกับมนุษย์ขึงฟันยิ้ม แต่สำหรับอิชิโรแล้วหน้าของแมวป่าที่แยกเขี้ยวขึงฟัน
นั้นเป็นที่ชื่นชมของอิชิโร หากนำมารวมกับภาพการไต่สวนคดีในศาลแล้วอาจจะสรุปได้ว่าขณะที่
แมวป่าไต่สวนคดีในศาลนั้นแมวป่าได้แยกเขี้ยวขึงฟันด้วยซึ่งไม่อาจจะอนุมานได้ว่าการแยกเขี้ยว
ขึงฟันของแมวป่าขณะที่ทำการไต่สวนในศาลนั้นต้องการจะสื่อถึงความดุร้ายและน่ากลัวหรือยิ้ม
ขึงฟันเพื่อทำให้รู้สึกเป็นมิตรกันแน่ แต่เมื่อประมวลจากพฤติกรรมของแมวป่าทั้งเรื่องโดยรวมแล้ว
น่าจะเป็นการแยกเขี้ยวขึงฟันที่ให้ความรู้สึกเป็นมิตรมากกว่า เพราะไม่มีตอนไหนของเรื่องที่แมวป่า
จะแสดงความดุร้ายหรือน่ากลัวเลย และมีฉากที่บรรยายไว้อย่างชัดเจนว่าแมวป่ายิ้มออกมาในขณะที่
คุยอยู่กับอิชิโร ดังนี้

³⁸ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷
発行一九八十年二月二十日)、p. 46.

山ねこは、ふところから、巻たばこの箱をだして、じぶんが一本くわえ、

「いかがですか。」

と一郎にだしました。一郎はびっくりして、

「いいえ。」

といいましたら、山ねこはおおよくにわらって、

「ふふん、まだお若いから。」

といいながら、マッチをしゅつとすって、わざと顔をしかめて、青いけむりをふうとはきました。³⁹

แมวป่าตัวกต๋องนูหรือออกมาจากกระเป๋า หยิบมานหนึ่งเสียบไว้ที่ปากตัวเอง แล้วส่งให้อิชิโร พลังถามว่า

“เอาไหมครับ”

อิชิโรรู้สึกตกใจ ตอบว่า

“ไม่ละครับ”

แมวป่ายิ้มละไมทั่วใบหน้า พลังพูดว่า

“อ้อ เพราะยังเด็กอยู่นะนะ” เขาจุดไม้ขีด ทำหน้านิ่ง พ่นควันสีน้ำเงินออกมา

ข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่าแมวป่าไม่ได้ดูร้ายและยังให้ความรู้สึกที่เป็นกันเองแก่อิชิโร จึงเป็นไปได้ว่าอิชิโรยอมรับรู้ถึงเจตนาอันดีของแมวป่า และไม่ได้เกรงกลัวแมวป่าในฐานะที่เป็นผู้ที่มาจากโลกลับหรือสัตว์ป่าที่น่ากลัวแต่อย่างใด

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างแมวป่ากับอิชิโรจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นมิตรต่อกัน ตั้งแต่ตอนต้นเรื่อง คือก่อนที่จะพบกับแมวป่า และพบกับแมวป่าแล้ว จนกระทั่งลาจากแมวป่า แต่เมื่อถึงตอนท้ายของเรื่องอิชิโรพบว่า หลังจากวันนั้นก็ไม่มีไปรษณียบัตรจากแมวป่าส่งมาถึงเขาอีกเลย ตามเนื้อเรื่องในย่อหน้าสุดท้ายดังนี้

それからあと、山ねこ様というはがきは、もうきませんでした。やっぱり、出頭すべしと書いてもいいといえよよかったと、一郎はときどき慰うのです。⁴⁰

หลังจากนั้น ก็ไม่มีไปรษณียบัตรที่ลงท้ายด้วย “ด้วยความเคารพ แมวป่า” มาถึงเขาอีกเลย บางครั้งอิชิโรก็คิดว่า เขาน่าจะยอมให้แมวป่าเขียนว่า “กรุณามาปรากฏตัว.....” เหมือนที่แมวป่าบอก

³⁹ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 54.

⁴⁰ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 62.

หากความสัมพันธ์ของทั้งสองราบริ่นคือจริง แมวป่าก็น่าจะส่งไปรษณียบัตรมาเชิญอิชิโรให้ไป
ยังศาลของแมวป่าอีก คงนั้นการส่งไปรษณียบัตรมาเชิญอิชิโรให้ไปช่วยออกความคิดเห็นเกี่ยวกับ
คดีของลูกไอ้กในครั้งนั้นอาจเป็นเพราะแมวป่าต้องการส่งสอนอะไรให้แก่อิชิโร แมวป่าทศอบ
อิชิโรว่าสมควรที่จะได้รับไปรษณียบัตรเชิญอีกหรือไม่ ด้วยการให้อิชิโรเลือกระหว่างลูกไอ้ก
ทองคำกับหัวปลาแซลมอนเค็ม คังตัวอย่างต่อไปนี้

山ねこは、どうもいようがまずかった、いかにも残念だというふう
に、しばらくひげをひねったまま、下をむいていましたが、やっとあきらめ
ていました。

「それでは、文句はいままでのおりにしましょう。そこできょうの
お礼ですが、あなたは黄金のどんぐり一升¹（一升は約一・八リットル）と、
塩さけのあたまと、どっちをおすきですか。」

「黄金のどんぐりがすきです。」

山ねこは、さけの頭²でなくて、まあよかったというように、口草³に
馬車別当⁴にいました。

「どんぐりを一升⁵草⁶くもってこい。一升⁷にたりなかつたら、めっき
のどんぐりもまぜてこい。はやく。」⁴¹

แมวป่าพูดไม่ออก ก้มลงมองพื้นต่างๆ ที่มีมือยังบิดทวนควงอยู่ครู่หนึ่ง ราวกับรู้สึกเสียใจ ในที่สุดก็ยอมแพ้
พูดว่า

“งั้น ข้อความเหมือนเดิมก็แล้วกัน แล้วนี่คือของตอบแทนสำหรับวันนี้ คุณจะเอาลูกไอ้กทองคำหนึ่งโหล
หรือหัวปลาแซลมอนเค็มล่ะครับ”

“ผมขอลูกไอ้กทองคำ”

แมวป่ารีบบอกคนขับรถ ราวกับตั้งใจที่อิชิโรไม่เอาหัวปลาแซลมอน

“เอาลูกไอ้กมาหนึ่งโหล ถ้าไม่พอก็เอาลูกไอ้กหุบของผสมลงไปด้วยเร็วเข้า”

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า แมวป่าให้อิชิโรเลือกระหว่างลูกไอ้กทองคำกับหัวปลาแซลมอน
เค็ม และแมวป่าตั้งใจที่อิชิโรไม่เลือกหัวปลาแซลมอนเค็ม อาจเป็นไปได้ที่แมวป่ามีเจตนาต้องการ
ให้อิชิโรเลือกลูกไอ้กทองคำอยู่แล้ว

มันตะ ทซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 寓田務) ได้กล่าวไว้ว่า ตั้งแต่ในเรื่อง “บันทึกลูก
ไอ้กกับแมวป่า” (จากวารสาร “ศึกษาแก่นิจิ” ฉบับที่ 40 ปี ค.ศ. 1973) ลูกไอ้กสีทองนั้นใช้เป็น

⁴¹ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷
発行一九八十年二月二十日)、p. 59-60.

สัญลักษณ์ ในสถานะที่สีทองเป็นสีที่ให้ความรู้สึกถึงเสน่ห์ของความเป็นอำนาจสำหรับบุุคคลชนธรรมคา ที่อยู่ในสังคมมนุษย์ ทำให้สอดคล้องกับการที่อิชิโรเป็นผู้ถูกสั่งสอนโดยแมวป่า⁴²

มูระเซะ มะนะบุ (Murase Manabu : 村瀬学) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “กิงงะเตะที่ ชูโคโนะโยะรุ” โตะวะ นะนิกะ (“Gingatetsudou no yoru” towa nanika : 『「銀河鉄道の夜」とは何か』) ว่า เป็นการเห็นแนมเสียดสีอย่างเฉียบแหลมไปยังเหล่าผู้ที่นับถือหรือปฏิบัติ ธรรมตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ และเมื่ออ่านเนื้อเรื่องแล้วจะพบว่า แท้ที่จริงแล้วทั้ง แมวป่าและอิชิโรต่างก็เป็นฝ่ายที่ถูกสั่งสอน⁴³

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมันคะ ทซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 萬田務) และมูระเซะ มะนะบุ (Murase Manabu : 村瀬学) ที่ว่ามีฝ่ายที่ถูกสั่งสอนเกิดขึ้นในเรื่องนี้ เป็นไปได้ที่อิชิโรจะเป็น ฝ่ายถูกแมวป่าสั่งสอน โดยเฉพาะการที่เขาได้รับของตอบแทนซึ่งเป็นลูกโอ๊กทองคำ แต่เมื่อกลับมา ถึงบ้านลูกโอ๊กเหล่านั้นก็กลับกลายเป็นสินน้ำตาล แม้ในเรื่องมิยะสะวะ เค็นจิจะไม่ได้บอกถึง เหตุผลของอิชิโรในการเลือกที่จะรับลูกโอ๊กเป็นของตอบแทน อีกทั้งแมวป่ายังแสดงอาการราวกับดีใจที่อิชิโรไม่เลือกเอาหัวปลาแซลมอนเค็มไป นั่นอาจจะเป็นแผนของแมวป่าตั้งแต่แรกแล้วว่า ต้องการจะให้อิชิโรเลือกลูกโอ๊กไป แต่ก็ยังนำหัวปลาแซลมอนมาให้เลือกอีกอย่างหนึ่ง หรือบางที อาจเป็นเพราะแมวป่าเห็นว่าอิชิโรมีความสำคัญต่อคนที่อุตสาหกรรมให้ ความกรุณาไปยังศาล จึงนำสิ่ง ของที่ตนเองชอบ นั่นก็คือหัวปลาแซลมอนเค็มมานำเสนอเป็นของตอบแทนให้แก่อิชิโร แต่เนื่อง จากอิชิโรเป็นมนุษย์บุุคคลชนธรรมคาที่มีจิตใจเอนเอียงไปที่ของที่มีคุณค่า และตามที่มันคะ ทซุโตะมุ (Manda Tsutomu : 萬田務) ได้กล่าวไว้และนำมาอ้างอิงในข้างต้นแล้ว นั่นก็คือ ความมีเสน่ห์ คึงจิตใจของสีทองหรือทองคำที่มีต่อมนุษย์บุุคคลชน ดังนั้น อิชิโรจึงเลือกลูกโอ๊กทองคำซึ่งเขาคิดว่า เป็นสิ่งที่เขาต้องการ มากกว่าความต้องการที่มีต่อหัวปลาแซลมอนเค็มซึ่งถือเป็นอาหารอันโอชะ ของแมวป่าและมืออยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในฤดูใบไม้ร่วงของจังหวัดอิวะเตะซึ่งเป็นฤดูและสถานที่ ของเหตุการณ์ในเรื่องนี้

การที่แมวป่าไม่ส่งไปรษณียบัตรถึงอิชิโรอีกเลยทั้งที่เคยพูดไปแล้วว่าต่อไปนี้จะส่งนั้น น่าจะคิดได้ว่า การที่แมวป่าเงียบหายไปนั้น คงเป็นเพราะเมื่อแมวป่าจำเป็นต้องได้สวนพิจารณาคติ ทำนองเดียวกันกับคติของลูกโอ๊กอีกนั้น แมวป่าอาจนำความคิดเห็นของอิชิโรซึ่งเคยใช้ตัดสินคติ ของลูกโอ๊กสำเร็จมาแล้วนั้นกลับมาใช้อีก และผลการตัดสินก็เป็นเช่นเดียวกันอีก การตัดสินคติจึง ยุติได้ด้วยดี ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาหรือไปขอเชิญอิชิโรให้มาออกความคิดเห็นให้อีก และแม้แมวป่าได้

⁴² 大藤幹夫、『宮沢賢治大事典』、(東京：勉誠出版 平成十九年八月十日)、
p. 140.

⁴³ 村瀬学は「仏典や仏の教義を解説説教する者たちへの鋭い風刺」、『『銀河鉄道の夜』と
は何か』、(東京：大和書房 平成元年)、p. 140.

ถามเพื่อไว้ล่วงหน้าเรื่องการเชิญให้มาอีกในครั้งต่อไป ก็เป็นแค่การเอ่ยไว้เพียงเท่านั้น เขาไม่ได้ ยึดมั่นเป็นคำสัญญาอย่างจริงจังนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

「どうもありがとうございました。これほどのひどい裁判を、まるで一分半でかたづけてくださいました。どうかこれからわたしの裁判所の、名誉判事になってください。これからも、はがきが行ったら、どうかきてくださいませんか。そのたびにお礼はいたします。」

「しょうちしました。お礼なんかいりませんよ。」⁴⁴

“ขอบคุณมากครับ ที่ช่วยจัดการพิจารณาคดีเลวร้ายมาให้จบได้ภายในหนึ่งนาทีกครั้ง ต่อไปนี้ช่วยกรุณา มาเป็นผู้พิพากษาคัดมัสกักให้ศาลของเราด้วยนะครับ แล้วก็จากนี้ไปถ้ามีไปรษณียบัตร ไปถึงกรุณามาได้ไหม ครับ เราจะตอบแทนทุกครั้งครับ”

“ได้ครับ แต่ผมไม่ต้องการอะไรตอบแทนหรอกครับ”

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าแมวป่าได้ถามไว้ล่วงหน้าแล้วว่าในกรณีที่แมวป่าส่งไปรษณียบัตรไปหาอิชิโรอีก อิชิโรจะมายังศาลตามคำเชิญของแมวป่าอีกหรือไม่ ซึ่งอิชิโรก็ตอบรับด้วยความยินดีและไม่ต้องการสิ่งของตอบแทนอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าอิชิโรมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการเป็นส่วนหนึ่งของผู้รักษาความยุติธรรมเหมือนดังเช่นแมวป่า

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า อิทธิพลของแมวป่าที่มีต่ออิชิโรนั้นก็คือการที่ทำให้อิชิโรอยากเป็นคนที่มีความยุติธรรมเหมือนแมวป่าด้วย การยินยอมให้ความร่วมมือในศาลโดยเสียสละเวลาอันมีค่า และยอมเหน็ดเหนื่อยเดินทางมาไกล อีกทั้งปฏิเสธที่จะรับสิ่งของตอบแทนนั้นเป็นการพิสูจน์แล้วว่า การที่อิชิโรมาช่วยแมวป่าได้สวนคดีไม่ใช่เพราะหวังสิ่งของมีค่าหรือรางวัลตอบแทนจากแมวป่า แต่มาช่วยออกความคิดเห็นเพื่อให้แมวป่ารักษาความยุติธรรมต่อไป เพราะเพียงลำพังแมวป่าเองก็รู้สึกลำบากใจกับการได้สวนคดีทำนองนี้มามากแล้ว อิชิโรไม่ยอมให้ผู้ผดุงความยุติธรรมอย่างแมวป่าต้องเหน็ดเหนื่อยจนเกินไปกับการพิจารณาคดีต่อไปอีกหลายวันและไม่ต้องการให้แมวป่า รู้สึกท้อใจเพราะคิดไม่ออกว่าจะตัดสินคดีอย่างไรดี หากแมวป่าผู้พิพากษา รู้สึกหมดความอดทนกับคดีที่น่ารำคาญใจเหล่านั้น แมวป่าอาจเลิกเป็นผู้พิพากษาก็ได้ หากเป็นเช่นนั้นแล้ว ความวุ่นวายในสังคมและการเอาเปรียบก็จะเกิดขึ้นเนื่องจากขาดผู้ผดุงความยุติธรรม และไม่มีใครทำหน้าที่ ผดุงความยุติธรรมได้ดีเท่าแมวป่าที่มีคุณสมบัติพร้อมในการเป็นผู้พิพากษาเช่นนี้

⁴⁴ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷 発行一九八十年二月二十日)、p. 58.

5.2 อิทธิพลของแมวป่าต่อลูกโอ๊ก

นอกจากแมวป่าจะมีอิทธิพลต่ออชิโรแล้ว ก็ยังมีอิทธิพลต่อตัวละครอื่นๆ เช่น ลูกโอ๊กอีกด้วย

ลูกโอ๊กมายังศาลของแมวป่าเพื่อให้แมวป่าตัดสินว่าใครดีที่สุด และเมื่อแมวป่าตัดสินให้แล้ว ลูกโอ๊กก็ไม่ถกเถียงกันอีกและอยู่ในความสงบ แสดงว่าคำตัดสินของแมวป่าเป็นที่ยอมรับของพวกลูกโอ๊กแล้ว ภายหลังจากลูกโอ๊กกลายเป็นของตอบแทนที่แมวป่าเสนอให้แก่อชิโร เมื่ออชิโรได้รับกลับบ้านไป ลูกโอ๊กสี่ทองก็กลายเป็นสีน้ำตาล

พวกลูกโอ๊กจำนวนกว่าสามร้อยมาหาแมวป่าเพื่อให้ตัดสินคดีว่าใครดีที่สุด และคดีก็ได้ใช้เวลาชืดเขีามาสามวันแล้ว จนในที่สุดแมวป่าก็ตัดสินคดีนี้ได้ด้วยการเชิญให้อชิโรมาช่วยออกความคิดเห็น และทันทีที่แมวป่ากล่าวคำตัดสิน พวกลูกโอ๊กที่เมื่อสักครู่ส่งเสียงอื้ออึงก็พากันเงียบสนิท ผู้เขียนได้บรรยายไว้ดังนี้

山ねこはなるほどというふうにならずいて、それからいかにも氣どつて、しゅすのきものえりを開いて、黄いろの陣羽織をちよつとだして、どんぐりどもに申しわたしました。

「よろしい。しづかにしろ。申しわたしだ。このなかで、いちばんえらくなくて、ばかで、めちゃくちゃで、てんでなっていないで、あたまのつぶれたようなやつが、いちばんえらいのだ。」

どんぐりは、しんとしてしまいました。それはそれはしんとして、かたまってしまいました。⁴⁵

แมวป่าพยักหน้าเห็นด้วย แล้วจึงทำวางท่า แบบคอเสื้อคลุมผ้าซาตินออกเผยให้เห็นเสื้อคลุมสีเหลือง แล้วตัดสินว่า

“เอาละ เงียบได้ นี่คือคำตัดสิน ใครที่สำคัญน้อยที่สุด บ๊อง ทำอะไรไม่ถูก ไม่เป็นผู้ใหญ่ โง่ นั่นแหละดีที่สุด”

ลูกโอ๊กเงียบสนิท เงียบจนแทบจะได้ยินเสียงหายใจ

ตัวอย่างข้างต้นนี้ ก็คือการตัดสินลูกโอ๊ก และทำให้พวกลูกโอ๊กยอมรับ ไม่มีการส่งเสียงคัดค้านใดๆ อีกเลย ต่อมาพวกลูกโอ๊กเหล่านั้นก็กลายเป็นตัวเลือกให้อชิโรเลือกรับไปเป็นของตอบแทนจากแมวป่า ผู้เขียนได้บรรยายเหตุการณ์ตอนนี้ไว้ดังต่อไปนี้

⁴⁵ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 58.

「それでは、文句はいままでのおりにしましょう。そこできょうのお礼ですが、あなたは黄金のどんぐり一升¹（一升は約一・八リットル）と、塩²だけのあたまと、どっちをおすきですか。」

「黄金のどんぐりがすきです。」

山ねこは、さけの鱈³でなくて、まあよかったというように、白草⁴に馬車別当⁵にいました。

「どんぐりを一升⁶草くもってこい。一升⁷にたりなかつたら、めっきのどんぐりもまぜてこい。はやく。」

別当⁸は、さっきのどんぐりをますにいて、はかつて⁹びました。

「ちょうど一升¹⁰あります。」⁴⁶

“จัน ข้อความเหมือนเดิมก็แล้วกัน แล้วนี่คือของตอบแทนสำหรับวันนี้ คุณจะเอาลูกโอ๊กทองคำหนึ่ง
โซ⁴⁷ หรือหัวปลาแซลมอนเต็มตะกรับ”

“ผมขอลูกโอ๊กทองคำ”

แมวป่ารีบบอกคนขับรถ ราวกับจิตใจที่อิชิโรไม่เอาหัวปลาแซลมอน

“เอาลูกโอ๊กมาหนึ่งโซ ถ้าไม่พอก็เอาลูกโอ๊กซุบของผสมลงไปด้วยเร็วเข้า”

คนขับรถดวงลูกโอ๊กเมื่อถึงนี้ลงในถังดวง

“พอดีหนึ่งโซครับ”

จากบทสนทนาของแมวป่ากับอิชิโรข้างต้นจะเห็นว่า อิชิโรเลือกลูกโอ๊กไปเป็นของตอบแทนโดยไม่ลังเล และแมวป่าก็รีบบอกคนขับรถม้าให้รีบไปเอาลูกโอ๊กมาโดยเร็ว หากลูกโอ๊กมีจำนวนไม่พอกับปริมาณ 1 โซ ก็ให้คนขับรถม้าเอาลูกโอ๊กซุบของผสมลงไปด้วย ในขณะที่พวกเขา ลูกโอ๊กก็ไม่ได้ทำอะไรเลยว้าววายว่าทำไมถึงให้พวกเขาคนเป็นของตอบแทน และยอมให้อิชิโรนำกลับไปยังโลกมนุษย์ การที่ลูกโอ๊กไม่มีการโต้แย้งใดๆ ในขณะที่ถูกคนขับรถม้าดวงไป แสดงว่าพวกเขา ลูกโอ๊กยอมรับกับคำตัดสินคดีของแมวป่าและรู้สึกขอบคุณแมวป่า ดังนั้นจึงตอบแทนด้วยการยินยอมให้อิชิโรนำกลับไปเป็นของตอบแทนตามความต้องการของแมวป่า จากนั้นแมวป่าก็พาอิชิโรไปส่งบ้าน แต่ของตอบแทนที่แมวป่าให้มานั้นค่อยๆ เปลี่ยนแปลงสภาพไปในระหว่างทางจากป่าจนมาถึงยังบ้านอิชิโร ดังนี้

「さあ、おうちへ送りいたしましょう。」

山ねこがいました。ふたりは馬車¹¹にのり、別当¹²はどんぐりのますを馬車¹³のなかにいれました。

⁴⁶ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、（東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日）、p. 59-60.

⁴⁷ 1 โซ เท่ากับ 0.477 แกลลอน

ひゅう、ぱちっ。

馬車は草地をはなれました。木ややぶがけむりのようにぐらぐらゆれました。一郎は黄金のどんぐりを見、山ねこはとぼけたかおつきで、遠くをみていました。

馬車が進むにしたがって、どんぐりはだんだん光がうすくなって、まもなく馬車がとまったときは、あたりまえの茶いろのどんぐりに変わっていました。そして、山ねこの黄いろな陣羽織も、別当も、きのこの馬車も、一度に見えなくなって、一郎はじぶんのうちの前に、どんぐりをいれたますを持って立っていました。⁴⁸

“เอาละ ผมจะไปส่งที่บ้านครับ” แมวป่าพูด ทั้งสองคนขึ้นรถมา คนขับรถยกถังลูกโอ๊กขึ้นวางบนรถ สะบัดแฉับควับเที่ยว

รถม้าออกไปจากทุ่งหญ้า ต้นไม้และพุ่มไม้ไหวไปมาเหมือนควันทไฟ อิชิโรมองดูลูกโอ๊กทอง แมวป่าทำหน้าที่ไม่รู้ไม่ชี้มองออกไปไกลๆ

ยังรถม้าวิ่งไกลออกไป ลูกโอ๊กก็ยิ่งค่อยๆ ลดประกายระยิบระยับลง ในไม่ช้าเมื่อรถม้าจอด มันก็กลายเป็นลูกโอ๊กสีน้ำตาลธรรมดาๆ แล้วทั้งสี่ลูกอมสีเหลืองของแมวป่า คนขับรถ รถม้าดอกเห็ด ต่างก็หายวับไปพร้อมกัน ทั้งให้อิชิโรยืนถือถังลูกโอ๊กอยู่หน้าบ้านของตัวเอง

จากตัวอย่างข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ขณะที่ตัวละครทั้งหมดมุ่งหน้าไปยังบ้านอิชิโร ลูกโอ๊กสีทองก็ค่อยๆ ลดประกายความระยิบระยับลงตามระยะความห่างไกลจากโลกใต้ดิน และเมื่อรถม้าลงจอดที่หน้าบ้านของอิชิโร แมวป่า คนขับรถม้า และรถม้าดอกเห็ดต่างอันตรธานหายไป ยกเว้นลูกโอ๊กที่ยังคงอยู่ในถัง แต่สีทองของลูกโอ๊กก็หายไป ดังนั้นลูกโอ๊กสีน้ำตาลหนึ่งถังจึงไม่มีค่ามากไปกว่าหัวปลาแซลมอนเค็มเลย หัวปลาแซลมอนเค็มอาจมีค่ามากกว่าเสียอีก สีทองของลูกโอ๊กหายไปพร้อมกับแมวป่า อาจเป็นเพราะพลังเวทมนตร์ของแมวป่าที่ทำให้ลูกโอ๊กกลายเป็นสีทองหมดไป เมื่อแมวป่าจากไปสีทองของลูกโอ๊กก็หายไปด้วย แม้ในตอนแรกที่เปิดศาล อิชิโรจะเห็นว่าลูกโอ๊กทุกเม็ดเป็นสีทอง แต่เป็นไปได้ว่าแมวป่าได้ทำให้ลูกโอ๊กกลายเป็นสีทองตั้งแต่วันแรกที่มีการพิจารณาคดีแล้ว และอิชิโรมายังศาลวันที่สาม จึงไม่รู้ว่าก่อนหน้านี้แมวป่าทำอะไรกับพวกลูกโอ๊กบ้าง และตอนที่แมวป่าสั่งให้คนขับรถตวงลูกโอ๊ก แมวป่าบอกว่าหากไม่พอให้เอาลูกโอ๊กชুবทองผสมลงไปด้วย ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่า เดิมทีแล้วลูกโอ๊กจำนวนหนึ่งในถังนั้นเป็นสีน้ำตาลและถูกชুবด้วยทอง และนำไปผสมรวมกับลูกโอ๊กสีทองที่มาฟังคำตัดสินคดีที่ศาล ซึ่งพวกลูกโอ๊กเหล่านั้นอาจถูกชুবทองมาก่อนหน้าวันนั้นแล้ว ตอนที่รถม้าวิ่งไกลออกไปสีทองของลูกโอ๊กก็ค่อยๆ ลดความระยิบระยับลงเนื่องจากระยะทางที่ห่างไกลจากโลกใต้ดินทำให้เวทมนตร์ของแมวป่าค่อยๆ

⁴⁸ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷 発行一九八十年二月二十日)、p. 60-62.

ตกลง จนในที่สุดเมื่อถึงโลกมนุษย์ ถูกไอ้ที่แมวป่าซุบของไวก็กลายเป็นสีน้ำตาลเหมือนลูกไอ้กรรมคาทั่วไปที่มีอยู่ในโลกมนุษย์

5.3 อิทธิพลของแมวป่าต่อคนขับรถม้า

คนขับรถม้าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้แมวป่าด้วย แมวป่าวางตัวให้คนขับรถม้ายำเกรงเสมอ และเป็นตัวอย่างในการแสดงมารยาทที่ดี คนขับรถม้าที่คอยรับใช้ใกล้ชิดแมวป่าอยู่ทุกวันได้รับการซึมซับตัวอย่างที่ดีของแมวป่าไปโดยไม่รู้ตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

山ねこは、ふところから、巻たばこの箱をだして、じぶんが一本くわえ、

「いかがですか。」

と一郎にだしました。一郎はびっくりして、

「いいえ。」

といいましたら、山ねこはおおようにわらって、

「ふふん、まだお若いから。」

といいながら、マッチをしゅつとすって、わざと顔^{かほ}をしかめて、青いけむりをふうとはきました。山ねこの馬車別当^{ばしやべつとう}は、気^きをつけの姿勢^{しせ}で、しゃんと立^たっていましたが、いかにも、たばこのほしいのをむりにこらえているらしく、なみだをぼろぼろこぼしました。⁴⁹

แมวป่าควักกล่องบุหรี่ออกมาจากกระเป๋า หอมมวนหนึ่งเสียบไว้ที่ปากตัวเอง แล้วส่งให้อิชิโร พลาถถามว่า

“เอาไหมครับ”

อิชิโรรู้สึกตกใจ ตอบว่า

“ไม่ละครับ”

แมวป่ายิ้มละไมทั่วใบหน้า พลาถพูดว่า

“อ้อ เพราะยังเด็กอยู่นะนะ” เขาจุดไม้ขีด ทำหน้ามัว พ่นควันสีน้ำเงินออกมา คนขับรถของแมวป่าขึ้นระวางตรง คอยรับคำสั่งอยู่ ดูเหมือนกำลังสะกดกลั่นความอยากบุหรี่เอาไว้ จนน้ำตาร่วงลงมาเฉาะๆ

จากตัวอย่างข้างต้น แมวป่าเสนอบุหรี่ให้แขกซึ่งก็คืออิชิโรเพื่อเป็นมารยาท คนขับรถม้าอยากได้บุหรี่บ้าง แต่เนื่องจากเขากำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ นั่นคือต้องขึ้นระวางตรงเพื่อคอยรับคำสั่งจากแมวป่า และจะเป็นการเสียมารยาทหากคนรับใช้รับบุหรี่จากเจ้านายมาสูบต่อหน้าแขกในขณะที่กำลังอยู่ในหน้าที่ คนขับรถม้าต้องสะกดกลั่นความอยากบุหรี่ไว้จนน้ำตาร่วง แสดงว่าต้องอดทน

⁴⁹ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 54.

อดกลั้นอย่างมาก และแมวป่าก็วางตัวได้ถูกต้อง นั่นคือทำวางตัวให้คนขับรถม้ามีความเคารพยำเกรงต่อหน้าแขก โดยไม่ตามใจคนรับใช้ของตนเองมากเกินไปจนเสียมารยาท คนขับรถม้ามีความเคารพแมวป่ามากและเคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นการแสดงถึงความเคารพที่มีต่อแมวป่าและแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นทั้งคนขับรถและผู้รับใช้ที่ดีของแมวป่า และเมื่อพวกลูกโอ๊กเดินทางมาถึงศาล คนขับรถม้าก็รีบทำหน้าที่ของคนโดยไม่รอช้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

「あ、きたな。ありのようにやってくる。おい、さあ、早くベルを鳴らせ。きょうはそこが日当たりがいいから、そここの草をかれ。」

山ねこは巻たばこを投げすてて、大いそぎで馬車別当にいつけました。馬車別当もたいへんあわてて、腰から犬きなかまをとりだして、ざっくざっくと、山ねこの箭のこの草をかりました。そこへ四方の草のなかから、どんぐりどもが、ぎらぎらひかって、とびだして、わあわあわあわあいいました。

馬車別当が、こんどは鈴をがらんがらんがらんがらんとふりました。音はかやの森に、がらんがらんがらんがらんとひびき黄金のどんぐりどもは、すこししずかになりました。⁵⁰

“อ้อ มาแล้ว มากันขุ่มขุ่ม เหมือนมดเลย นี่ เอ้า กตกระดิ่งเร็ว ตัดหญ้าตรงนั้นที่ ตรงที่แดดส่องนะ” แมวป่าโยนบุหรี่ทิ้ง รีบร้อนสั่งคนขับรถ คนขับรถก็ลุกถือลูกกลน ค้างเดียวใหญ่ออกมาจากเอว เกี้ยวหญ้าตรงหน้าแมวป่าควับๆ พวกลูกโอ๊กต่างกระโดดออกมาจากคันหญ้าที่อยู่รอบๆ เห็นเป็นประกายระยิบระยับ พูดยกเสียงดังแข็งแข็ง คราวนี้คนขับรถสั่งกระดิ่งกริ่งกร้าง เสียงกริ่งกร้างดังไปทั่วป่าจันทน์เทศ ลูกโอ๊กสีทองทั้งหลายจึงเงยลงบ้างเล็กน้อย

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า คนขับรถม้ารีบทำตามคำสั่งของแมวป่าทันที แสดงให้เห็นว่าคนขับรถม้ามีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่รับใช้แมวป่า และรู้หน้าที่ว่าตนเองควรจะทำอะไรเป็นขั้นตอนต่อไปโดยไม่ต้องรอให้สั่งทุกครั้ง เมื่อคนขับรถม้าตัดหญ้าเพื่อทำเป็นลานในการตั้งศาลแล้ว คนขับรถม้าก็ไม่รอช้าที่จะสั่งกระดิ่งเพื่อให้ลูกโอ๊กอยู่ในความสงบเรียบร้อย เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมให้แมวป่าได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความสะดวกขึ้น และเมื่อลูกโอ๊กยังส่งเสียงดังแข็งแข็งไม่อยู่ในความสงบอีก คนขับรถม้าก็ใช้แห้วคเพื่อข่มขู่ให้ลูกโอ๊กอยู่ในความสงบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

⁵⁰ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 55.

もうみんな、がやがやがやがやいって、なにがなんだか、まるではちのすをつついたようで、わけがわからなくなりました。そこで山ねこが叫びました。

「やかましい。ここをなんとこころえる。しずまれ、しずまれ。」

別当がむちをひゅうぱちっとならしましたので、どんぐりどもは、やっとしずまりました。山ねこは、ぴんとひげをひねっていいました。⁵¹

ลูกไอ้กุกทุกเม็ดต่างพากันพูดอ้ออึง ไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร เหมือนเสียงคั้งแตรรั้ง

แมวป่าจึงตะโกนขึ้นว่า

“หนวกหู คิดว่านี่เป็นอะไรสะ เงียบ เงียบ”

คนขับรถสะบัดแฉ่ ค้างคาวๆ เหล่าลูกไอ้กุกจึงเงียบลงในที่สุด

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนขับรถมีส่วนช่วยให้แมวป่าพิจารณาคดีได้ด้วยความสะดวก หากเพียงลำพังแมวป่าบอกให้เงียบ พวกลูกไอ้กุกก็ยังคงส่งเสียงดังกันอยู่ทำให้แมวป่าไม่สามารถพิจารณาคดีได้เนื่องจากไม่มีใครยอมเงียบเพื่อฟังแมวป่า แมวป่าจะบอกว่าคุณก็ได้แล้วเนื่องจากใช้เวลาสามวันแล้ว แต่ทุกคนก็ยังไมยอมเงียบ คนขับรถจึงช่วยสะบัดแฉ่เพื่อข่มขู่และส่งเสริมให้แมวป่ามีความน่าเกรงขาม เป็นการแสดงให้เห็นว่าลูกไอ้กุกเห็นว่าหากพวกเขาไม่หยุดส่งเสียงดัง คนขับรถก็อาจจะใช้เส้นนั้นฟาดไปที่พวกลูกไอ้กุกจนได้รับบาดเจ็บ พวกลูกไอ้กุกจึงเกิดความเกรงกลัวและเงียบลงในที่สุด

การที่คนขับรถมาทำงานรับใช้แมวป่ามานานทำให้เขาทำหน้าที่ของตน และพร้อมที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนเจ้านายของตนอยู่เสมอ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้านายกับคนรับใช้ที่มีต่อกันและกัน แมวป่าซึ่งเป็นเจ้านายได้ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมกับคนรับใช้ ไม่เอาเปรียบ คุก รังแก หรือวางอำนาจอันเกินความสมควรแก่คนขับรถม้า ทำให้คนขับรถม้ารับใช้แมวป่าด้วยความสบายใจและเต็มใจที่จะรับใช้เจ้านายที่รู้จักการวางตัวดีเช่นนี้

6. การสื่อถึงสภาพสังคมที่ขาดความยุติธรรมในสมัยนั้น

สังคมญี่ปุ่นในช่วงปี 1920 นั้นได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงทำให้เกิดการแบ่งแยกกันในเรื่องต่างๆ แม้การแบ่งแยกในเรื่องของชนชั้นระหว่างกลุ่มประชากรที่ทำอุตสาหกรรมกับกลุ่มประชากรที่ทำเกษตรกรรมนั้นจะเด่นชัดที่สุด แต่ในระหว่างกลุ่มเดียวกันเองนั้น เป็นไปได้ที่จะมีการแบ่งแยกกันเองด้วยเพื่อต้องการที่จะหาว่าใครดีที่สุดในกลุ่ม และเมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จะทำให้มีการแบ่งแยกกันในกลุ่มเป็นกลุ่มย่อยๆ อีก จึงเกิดการแตกสามัคคีขึ้นใน

⁵¹ 宮沢賢治、『どんぐりと山ねこ』新版・宮沢賢治童話全集3、(東京：岩崎書店、第六刷発行一九八十年二月二十日)、p. 55.

สังคม และทำให้สังคมอ่อนแอลงได้ ดังตัวอย่างในเรื่องนี้ พวกลูกโอ๊กต่างก็ต้องการให้แมวป่า ตัดสินว่าใครดีที่สุดในกลุ่มพวกลูกโอ๊กด้วยกันเอง

มะทซุตะ ชิโร (Matsuda Shirou : 松田 司郎) กล่าวว่า “ความรู้สึกไม่พอใจที่อยากกระจับไว้แต่ก็กระจับไม่ได้ที่มีต่ออารยธรรมเมืองและชนชั้นที่ไม่มีศีลธรรม” ของเค็นจิ (ในใบปลิวโฆษณา หนังสือรวมเล่มวรรณกรรมเยาวชน) นั้นต่างก็แฝงอยู่ในบทกวี ในบทเพลง และในงานเขียน วรรณกรรมเยาวชน แต่ระบบของพวกนายทุนนั้นทำให้ประเทศได้รับการทรมานหลังจากสัตรีร้ายที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น เพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ต่างๆ นั้น พวกนายทุนจึงแยกผู้คนออกจากธรรมชาติ และทำให้พวกเขาสนใจในการเปลี่ยนธรรมชาติ (ของจริง) ให้กลายเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้าง (การชุบขึ้น) มาแทน⁵²

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมะทซุตะ ชิโร (Matsuda Shirou : 松田 司郎) ที่กล่าวว่าสภาพสังคมในยุคนั้นที่มีระบบนายทุนเป็นใหญ่และต้องการให้ผู้คนเปลี่ยนความคิดจากเดิมที่ต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติกลายมาเป็นห่างไกลจากธรรมชาติและสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาเองด้วยฝีมือของมนุษย์

นอกจากนี้ วรรณกรรมเรื่องนี้ยังเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมในสมัยนั้นที่เริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องของการศึกษา จะเห็นได้จากการที่ตัวละครอิชิโรก็เป็นนักเรียนเนื่องจากมีกระเป๋านักเรียนและแมวป่าก็เชิญให้อิชิโร ไปศาลในวันเสาร์ซึ่งเป็นวันที่ไม่ต้องไปโรงเรียน ตัวละครคนขับรถม้าก็รู้สึกดีใจที่ได้รับคำชมจากอิชิโรเรื่องลายมือที่เขียนในไปรษณียบัตรด้วยการนำไปเปรียบเทียบกับนักเรียนมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 5 มากกว่าการนำไปเปรียบเทียบกับนักเรียนชั้นประถมชั้นปีที่ 5 และพวกลูกโอ๊กก็เปรียบเทียบกับกันเองว่าใครดีกว่าใคร ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า เรื่องของการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาได้สอดแทรกเข้าไปในเนื้อเรื่องอยู่ค่อนข้างมาก

มะทซุตะ ชิโร (Matsuda Shirou : 松田 司郎) ยังกล่าวอีกว่า วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนว่า โดยส่วนลึกแล้วพวกเด็กนักเรียนจำเป็นต้องมีการเปรียบเทียบกันและกัน มีการเปรียบเทียบระหว่าง “ไปรษณียบัตรแปลกๆ” กับ “ไปรษณียบัตรที่ไม่แปลก” “สีทอง” กับ “ไม่ใช่สีทอง” เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากส่วนลึกของผู้เขียนว่า นั้นเป็นขั้นพื้นฐานของการเปรียบเทียบและการแสดงถึงความแตกต่างกันในเชิงของการเปรียบเทียบ และโยะเนะมูระ มิยูกิ (Yonemura Miyuki : 米村みゆき)⁵³ ยังกล่าวว่า อิชิโรเป็นตัวละครที่เน้นย้ำให้เห็นถึงผู้ที่แบกภาระในเรื่องระบบการศึกษาของยุคสมัยนั้น⁵⁴

⁵² 松田司郎、どんぐりと山猫、『宮沢賢治の全童話を読む』、(東京：國文學 二月臨時増刊号 第48巻3号)、p.133.

⁵³ 米村みゆき、「『どんぐりと山猫』と一郎の学校教育」、『宮沢賢治研究 Annual』第六号 1996年

⁵⁴ 松田司郎、どんぐりと山猫、『宮沢賢治の全童話を読む』、(東京：國文學 二月臨時増刊号 第48巻3号)、p.132.

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับมะทซุคะ ชิโร (Matsuda Shirou : 松田 司郎) และ โยเนะมุระ มียูกิ (Yonemura Miyuki : 米村 みゆき) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมเรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาในยุคสมัยนั้นเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าตัวละครสำคัญแต่ละตัวต่างก็ให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษา การศึกษาทำให้เกิดการแข่งขันและเปรียบเทียบกัน และมีการเปรียบเทียบกันระหว่างสิ่งที่ดีกว่าและสิ่งที่ด้อยกว่า โดยยึดมาตรฐานการแบ่งแยกกันในเรื่องความรู้ความสามารถ ทำให้จำเป็นต้องมีการแข่งขันกันเพื่อชิงดีชิงเด่นกันในสังคม ไม่เว้นแม้กระทั่งเด็กนักเรียนที่แม้จะยังเป็นเด็กแต่ก็ต้องแข่งขันกันเพื่ออนาคตที่ดีของตนในวันข้างหน้า โดยมองข้ามความสำคัญของความสามัคคีปรองดองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การศึกษานั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการใช้เป็นตัววัดระดับของความมีสถานะในสังคมและการเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมสมัยนั้น ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือเขียนตัวหนังสือไม่สวยอย่างเช่นคนขับรถม้าก็ต้องทำงานแบบที่ต้องใช้แรงงาน หากได้รับการกล่าวชมเรื่องลายมือแม้คำขมนั้นจะเป็นแค่เพียงคำปลอบใจแต่ก็ทำให้รู้สึกดีใจเพราะรู้สึกว่ามันเป็นการได้รับการยอมรับอย่างหนึ่ง ส่วนอิชิโรซึ่งเป็นเด็กนักเรียนก็ได้รับการปฏิบัติจากแมวป่าแตกต่างกันออกไปจากคนขับรถม้า หากไม่มองในเรื่องของการเป็นคนรับใช้กับเขกรับเชิญแล้ว ก็สามารถมองได้ในแง่ที่ว่าการศึกษาทำให้ได้รับการปฏิบัติไม่เหมือนกัน ส่วนพวกลูกโอ๊กนั้นยังแสดงให้เห็นถึงการแก่งแย่งชิงดีกันในหมู่คณะได้อย่างชัดเจน แม้จะเป็นลูกโอ๊กเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันไปบ้าง ก็กลับต้องการนำสิ่งนั้นมาใช้ในการวัดว่าใครดีกว่าใคร เพื่อให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างผู้ที่เหนือกว่ากับผู้ที่ด้อยกว่า จนกระทั่งเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นคดีความขึ้นมา ทำให้แมวป่าซึ่งมีอำนาจเหนือพวกลูกโอ๊กต้องเข้ามาช่วยพิจารณาคดีให้ แทนที่แมวป่าจะได้ไปพิจารณาคดีอื่นๆ ที่สำคัญกว่านี้ กลับต้องมาเสียเวลากับเรื่องที่ไม่ควรนำมาเปรียบเทียบกันเช่นนี้ เหมือนกับการที่คนในสังคมขาดความสามัคคีปรองดอง ทำให้สูญเสียเวลาอันมีค่าในการที่จะช่วยกันทำให้สังคมพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก รวมถึงการแบ่งชนชั้นซึ่งนำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าในสังคม ทำให้สังคมขาดความยุติธรรม

สังคมในสมัยเมจิและทะอิโฆได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากอิทธิพลของตะวันตกและการที่ญี่ปุ่นต้องการให้ประเทศเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่ถึงกระนั้น การศึกษาก็ยังไม่อาจเข้าถึงคนทุกกลุ่ม ดังนั้นจึงมีการแบ่งแยกระหว่างผู้ที่ได้รับการศึกษากับผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา และในกลุ่มของผู้ที่ได้รับการศึกษานั้นก็ยังมี การแบ่งแยกกันระหว่างผู้ที่เก่งกว่ากับผู้ที่ด้อยกว่าอีก มีการแข่งขันกันในกลุ่มอย่างสูง และมีการชิงดีชิงเด่นกันเพื่อโอกาสของความก้าวหน้าในชีวิตและสถานภาพที่สูงกว่าผู้อื่น และหลีกเลี่ยงการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันก็มีความต้องการที่จะเอาเปรียบหรือดูถูกผู้ที่ด้อยกว่าตนเองในเรื่องของการศึกษา แม้สังคมในสมัยนั้นให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ก็ไม่อาจทำให้คนเกิดความสามัคคีปรองดองกันได้ อีกทั้งยังเป็น การเปิดโอกาสให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกัน ดังนั้น

จึงเป็นเรื่องยากที่จะรักษาความยุติธรรมในสังคมตราใบที่คนในสังคมยังคิดตั้งแต่เรื่องของการแบ่งแยกชนชั้นและการชิงดีชิงเด่นกันเช่นนี้

7. สรุป

วรรณกรรมเรื่อง “ลูกโอ๊กกับแมวป่า” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่มนุษย์ได้รับเชิญให้ไปช่วยแมวป่าตัดสินคดีของลูกโอ๊ก สาเหตุที่การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากการที่ลูกโอ๊กต้องการที่จะได้รับคำตัดสินว่าตนเองมีดีเหนือลูกโอ๊กอื่นๆ ทั้งที่ต่างก็เป็นลูกโอ๊กเหมือนกัน วรรณกรรมเรื่องนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกภายในกลุ่มเดียวกันเอง เพื่อที่จะทำให้เกิดชนชั้นที่เหนือกว่ากับชนชั้นที่ด้อยกว่าขึ้น จากนั้นจะได้นำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบและการวางอำนาจเหนือกันและกัน พร้อมกับการดักดวงผลประโยชน์จากอีกฝ่ายหนึ่งให้ได้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงความสามัคคีในหมู่คณะ ตัวอย่างความวุ่นวายที่เกิดขึ้นกับลูกโอ๊กก็ไม่ต่างอะไรกับความวุ่นวายในสังคมของมนุษย์

นอกจากการแบ่งแยกชนชั้นและการวางอำนาจแล้วยังมีเรื่องของ การให้ความสำคัญกับวัตถุสิ่งของที่สามารถตีราคาค่างวดได้มากกว่าความสำคัญของปัจจัยสี่ ดังตัวอย่างของอิชิโรที่เลือกลูกโอ๊กทองคำเป็นของตอบแทนและไม่เลือกเอาหัวปลาแซลมอนเค็มซึ่งนำมาเป็นอาหารได้ ท้ายที่สุดแล้ววัตถุบางอย่างที่คิดว่าสามารถตีราคาเป็นมูลค่าทางการเงินได้ก็มีวันที่จะเสื่อมค่าเสื่อมราคาได้เช่นกัน ลูกโอ๊กในเรื่องนี้เมื่อสีทองหลุดหายไปแล้วก็ไม่สามารถตีราคาได้อีกและยังมีค่าน้อยกว่าหัวปลาแซลมอนเค็มที่นำมากินเป็นอาหารได้เสียอีก

ตัวละครแมวป่าในเรื่องนี้มีบทบาทเป็นผู้พิพากษา ดังนั้นไม่ว่าอยู่ในสถานการณ์ใด หรือไปพบปะกับใครๆ ที่มีสถานะที่แตกต่างไปจากแมวป่าก็ตาม แมวป่าจำเป็นต้องรู้จักการวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคลเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความเคารพยำเกรง แม้จะเป็นสถานการณ์ที่ต้องทำให้ลำบากใจและต้องไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น แมวป่าก็ทำไปเพื่อผลประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และยังคงต้องรักษาภาพลักษณ์ของการเป็นผู้ทรงอำนาจในการผดุงความยุติธรรมอยู่เสมอ แม้ในบางครั้งความยุติธรรมอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ยากในสังคม แต่แมวป่าก็ได้แสดงถึงความพยายามที่จะดำรงความยุติธรรมนั้นให้เป็นที่ไปได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้